

OM ET LANGVARIG ENGASJEMENT I NATURVERNETS TJENESTE

FESTSKRIFT TIL GJERMUND ANDERSEN
PÅ 70-ÅRSDAGEN 4. JUNI 2026

Disse hilser

Sigmund Hågvar, side 6

Bredo Berntsen, side 12

Frithjof Funder og Jens Gram, side 22

Bjørn Faafeng, side 24

Truls Gulowsen, side 28

Nikolai Norman, side 32

Georg Reiss, side 38

Knut Johansson, side 40

Ragnar Vik, side 44

Tor Bjarne Christensen, side 46

Håkon Eide Gundersen, side 50

Vilde Skålnes Haugsnes, side 58

Ingunn Lund-Vang, side 60

Øystein Engen, Harald Baardseth,

Tom Hellig Hofton og Dag Kjærnet, side 64

Siri Tollefsen, side 68

Jørgen Huse, side 70

NOA-kontoret, side 72

Kjære Gjermund!

Vi – og norsk natur – takker deg for ditt langvarige engasjement i naturvernets tjeneste. Det er spor etter deg over alt: I Marka, i bokhyllene, i Grevlingen, i våre hoder og i våre håp. Du har vist at det nytter å kjempe. Hvis man står på. Hvis man spiller sine kort riktig. Hvis man har en indre drivkraft som er sterk nok.

Du har inspirert et par generasjoner til å holde ut. Fremtidens natur er det som vi klarer å redde. Det er derfor ansvarsfullt å være naturverner.

**FESTSKRIFT TIL GJERMUND ANDERSEN
PÅ 70-ÅRSDAGEN 4. JUNI 2026**

HILSEN NR. 1

fra Sigmund Hågvar, mangeårig styremedlem av NOA
og av Naturvernforbundets Skogutvalg

Sigmund ved informasjonsskilt i kanten
av Kulpåsen naturreservat, Krokskogen

Kjære Gjermund,

Vi har en sterk felles interesse for å redde rester av gammelskog for ettertiden, både for artenes del, og – ikke minst – for å redde opplevelsesverdier. Det er en meningsfull oppgave.

Vår familie fikk en liten hytte på Krokskogen i 1959, og den har betydd mye for meg. Jeg har vært med på å oppleve skikkelig gammelskog, og å foreslå verneområder i Marka. Det som i dag er Krokskogen naturreservat på 13 km² startet som et lite forslag omkring Merratjern. Petter Wabakken var aller først ute med å peke på den opplevelsrike gammelskogen der, med observasjoner av interessante spetter. Min bror Geir og jeg utvidet forslaget, som resulterte i Merratjern-Søndagsbrenna naturreservat på 7 km² i 1991. Vi foreslo også, og fikk opprettet det lille Kulpåsen naturreservat på 360 daa i 1993, med bestander av huldrestry.

De virkelig store og viktige verneområder i Marka har du mye av æren for. Disse områdene er en gave til fremtiden.

Jeg kan huske at det på 1960-tallet fremdeles fantes store gammelskogsområder i Oppkuven-området. Heldigvis er noe av dette blitt vernet. Men de store, sammenhengende gammelskogene på Vidvangen ble hogget.

Begrepet «Eventyrskog» er NOA sitt, og ble den politiske døråpneren som gjorde at vi fikk hjemmelen i Markaloven (§11) til å opprette verneområder «bare» for opplevelsesverdier. Der var du en av dem som kjempet fram både begrepet, Markaloven og den verdifulle hjemmelen. Den paragrafen fikk stor betydning da nasjonalparken i Østmarka ble opprettet i 2023. Da ble det lagt en stor og viktig buffersone av «friluftslivsområde» mot bebyggelsen i vest og nord.

Vi, og fremtidens Marka-brukere (og alle gammelskogens livsformer) skylder deg en varm takk for dine redningsaksjoner i Marka. Så har jeg et budskap til: Opplevelsesverdiene er så viktig. Vi vet det begge to. Når folk uttrykker natursorg fordi de mister sin gammelskog, er det opplevelsesverdiene de sørger over. Egentlig er opplevelsesverdiene selve «limet» i naturvernbevegelsen! Så lenge kvalitetsnatur finnes kan vi si at det er naturgleden som binder oss sammen. Men når naturens kvaliteter forringes eller blir borte, er det natursorgen som vi har felles. Den sorgen er for så vidt også et slags lim. Men den må «foredles» til en kampvilje. Så kanskje vi kan si det slik: Dagens naturvernarbeid motiveres både av naturgleden og av natursorgen. Måtte de unge får oppleve nok natur til at de kan bruke naturgleden som sin motivasjon.

Her følger noen småstykker fra Sigmund.

Bare følelser

Spør du hva jeg savner når gammelskogen er borte?

Jeg savner den gode vissheten om at den fantes. At jeg alltid kunne komme dit når jeg ville, eller når jeg trengte det.

Jeg savner den tidløse roen som preget de krokete gamlingene.

Jeg savner frihetsfølelsen som fanget meg der inne.

Jeg savner skjønnheten som alltid var der.

Jeg savner gleden som grodde fram, fjernt fra travelhet og plikter.

Og tryggheten ved at denne skogen fantes, som et anker i mitt liv.

Jeg savner forventningsgleden over å komme dit.

Jeg savner ettergleden som jeg kunne bære med meg.

Men det dypeste savnet er uforklarlig.

Noe med naturkjærighet. Og livsglede.

Noe som finnes i mitt innerste rom.

Rommet med bare følelser.

Gammelskogen

Gammel skog av storvokst gran. Og fjern myrdrag innover, der tranene holder til. Må se litt an hvor det lønner seg å gå. Velger et krokete bekkedar på fast grunn. Torvmoser kler bekkedanten i ulike valører: fra lysende gulgrønt via rødlig toner, til underlige sjatteringer i brunt. Fra en barkløs og blek tørrgran henger svart

skjeggjav. Når vil vinden legge stammen ned, tro? Stokkmaurene jobber allerede med saken i den fuktige rothalsen. Og jeg ser at svartspetten har hakket seg langt innover der for å fiske ut de store maurene med sin lange, klebrige tunge. Alt går sin gang her inne i dette gamle landskapet. Bare to ting trengs for at alt skal være i orden: passende mengder med regn og sol.

Gamlingen, med tykk og sprukken bark. Som fortsatt står her på plassen sin. Som får bli så gammel som den kan.

Jeg hadde lenge tenkt å komme meg hit inn. Har vandret en stund nå uten å se vei eller hogstflater. Er endelig framme. Setter meg inntil en av de levende gamlingene, under en skjerm av barheng. Lener ryggen mot tykk, sprukken bark. Her har treet stått i all slags vær, i alle slags årstider, og langsomt lagt på en tynn årring for hver ny runde omkring solen. Mye eldre enn meg. Og ennå mange år igjen å leve. Her. Fastgrodd akkurat her.

Jeg kjenner meg omsluttet av tranenes, spetteness og storfuglens landskap og rike. Og se, der svermer mauren i myrkanten. Dette er også deres dag, når godværet endelig kom.

Jeg flytter meg litt for å kjenne solvarmen bedre. Ser bort på skumboblene i bekken. Er både tom og årvåken i hodet. Tom for støyen og travelheten jeg forlot, og årvåken for freden og skjønnheten her inne. Jeg tenker stille at slik skog, og slikt et landskap, må vi ta vare på. Jeg tenker det sterkt. Og reiser meg motivert.

Den gamle furuskogen ved Lille Korssjøen

En følelse av at jeg har krympet. For alle furuene omkring meg er så grove, så svære og gamle. En merkelig opplevelse av at tiden står stille. Men samtidig at jeg står i en langsam og lang tidslinje. At furuene og jeg er her sammen nå, men at de har stått her så lenge før jeg kom. Og at de skal være her lenge etter at mitt liv er endt. Langsomme og lange liv. Men jeg kan se at også sterke kjemper blir merket av naturens mange krefter. Og et tre må bli på plassen der det spirte. Hele livet ut. Så når snølagene blir for tunge å bære, ryker greiner. Og en stormnatt kan legge ned den som sto grunnlendt og manglet det gode grepet i grunnen. Men de fleste står og står, som gamle vitner, som impregnerte tørrstammer, i hundrevis av år også

etter at de døde. De huser mange slags liv av sopper, moser, lav og insekter. Og tretåspetten kan finne på å hakke seg bolig der. Så plutselig oppdager jeg det. Det svære kongeørnreiret høyt oppe i en av gamlingene. Snart øyner jeg en mektig silhuett under en sky. Jeg går rolig vekk. Jeg rusler ut av den tidløse skogen. Jeg går takknemlig ut av eventyret. For denne gang.

Når stjernene faller

Når stjernene faller på armen av min gamle anorakk, da ser jeg de vakre mønstrene. Små undere har lagt seg stille og blinker svakt. Hver av dem med seks stråler. Som atter er delt og delt igjen. Men over denne lest finnes alle varianter i skjønnhet. Det sies at ingen er helt lik en annen. Jeg prøver å se nøye, men der på min arm er alle individualister. Kanskje stemmer det gamle ordet. Og at de er tallrike som himmelens stjerner? Kanskje er de ennå flere? Som her jeg står fyller de hele luften, så langt jeg kan ane. Uendeligheter av individuelle stjerner som duver sakte nedover. Lander kanskje på en høy grein i et gammelt tre, eller på en avsides myr, eller kanskje på en elg. Eller kanskje på en gammel, slitt anorakk.

Myren

Det er så fint med myrene. Som her og der åpner tettskogen. Som av og til er lange og spennende. Med vakre torvmoser i mange farger. Store myrer som noen ganger har

små tjern inni seg. Hvor vi kan ane at om hundre år eller kanskje mye mer, da har de vakre torvmosene vokst og tettet igjen, og hele myra er en diger flate. Stormyra kan du gå langs om sommeren. Og når høstfrosten har vært på besøk, da kan du gå der ute på frosne moser. Dine spor, og elgens spor, står igjen og vitner om at noen har vært her. Og så en ekte vinterdag, da er myra så fin å gli på, oppå snø og skjulte torvmoser. Som kommer til å vise sine farger igjen. Helt sikkert. Og da kommer jeg tilbake for å beundre dem.

Her var den

Her var den. Skogen som jeg elsket. Som jeg gikk til i glede. Men også når sorgen kom.

Alltid var skogen et sted å gå til. Et sted å la sorgen modne i, omgitt av skjønnhet og stillhet. Det er i grunnen rart. At skogen alltid var en god ramme om mine tanker, mine gleder som utfoldet seg, eller min sorg som trengte tid for å kunne bæres.

Ja, her var stedet med de gamle, tause trærne. Med sildrebekken med de svake, gode lydene. Og med fuglene som man kanskje fikk se. Kanskje den stillferdige trekryperen i selvfølgelig klatring opp en stamme. Kanskje den vakre toppmeisen høyt i en furu. Kanskje kantareller en høstdag. Kanskje en orkide hvis man leter godt? Men alltid roen og tidløsheten. Det

var en skog der alt var godt. Uansett.

Her var den. På denne flaten var gammel-skogen min.

HILSEN NR. 2

fra Bredo Berntsen,
æresmedlem og tidligere leder av NOA

Som en hilsen fra meg får du et kapittel
fra boka «Norsk økopolitikk», redigert
av undertegnede, Universitetsforlaget
1979. Hilsen Bredo.

Fra naturfredning til økopolitikk

Av Bredo Berntsen

Norsk naturvern gjennom hundre år

Natur- og miljøvern er i den grad blitt identifisert med *dagens* norske samfunn at svært mange har lett for å glemme at vi har å gjøre med *en sammenhengende utvikling* gjennom en hundreårsperiode. Man kan nemlig trygt si at naturvernet har lange og solide tradisjoner i vårt land. Utviklingen har beveget seg fra naturfredning eller klassisk naturvern, via moderne naturvern hvor forurensningsproblemene står sentralt og til ressursvern og økopolitikk. Naturvernet har utviklet seg fra «nesten ingenting til nesten alt».

Den første spede starten i naturvernets historie var vern av bestemte vakre eller sjeldne trær, av truede dyrearter som bever og svane, av enkelte mektige fossefall eller av mindre områder. Dette arbeidet fant sted i siste halvdel av 1800-tallet, ja, arbeidet med å gjøre Bygdøy i Oslo til en slags naturpark begynte allerede i første halvdel av forrige århundre. I 1884 var det så at Stortinget sikret staten den enestående bøkeskogen i Larvik etter at Finansdepartementet hadde innstilt på at staten «bør yde sin Medvirkning til en Ordning, hvorved Bevarelsen af «Laurvigs Bøgeskov», Norges smukkeste og eneste større Bøgeskov, for alle Tider Sikres».

To pionervedtak av liknende karakter fant sted i 1889 da Christiania bystyre sikret Frognerseterskogens 7000 mål til friluftsførmål og - etter forslag av «Christiania arbeidersamfund» kjøpte Ekebergskogen som parkområde.

Den første virkelig vidsynte, effektive og konsekvente fredningen av en dyreart fikk vi ved fredningsvedtak av beveren i 1895 og 1899. Da var den interessante gnageren utryddet nesten over hele Europa, også i Sverige og Finland, og bare på Sørlandet i Norge var det igjen ca. 100 dyr. Det var zoologen Robert Collett som var drivkraften bak denne fredningen som berget beveren som dyreart i vårt land og som førte til at beverstammen i Norge har økt til minst 10 000 dyr - vel den største i Europa.

Kampen for å bevare våre fosses og vassdrag har i de senere år som kjent vært hard. Men allerede på slutten av 1800-tallet ble det gitt klare uttrykk for hvilken verdi mange anså at de frie fossefall hadde. Den Norske Turistforening, som ble stiftet i 1868, spilte her en sentral rolle, først og fremst pga. formannen dr. Yngvar Nielsen. Foreningen anså fosses som Rjukanfossen, Vøringsfossen, Skjeggedalssossen og Tyssestrengene som landets viktigste turistattraksjoner. Man ønsket spesielt å sikre de to siste og dette lyktes i 1898 da man fikk grunneierne til å forplikte seg til aldri å overlate Skjeggedalssossen

og Tyssestrengene til industrielle anlegg av noen art. Et par praktstykker i norsk vassdragsnatur var dermed sikret, men det skulle ikke gå lenge før denne vidsynte fredningen kom i fare.

Det gikk ikke mange årene inn i det 20. århundre før man fikk de første krav om en mer konsekvent og planmessig naturfredning. Dr. H. Reusch var antakelig den første som kom med krav om opprettelse av nasjonalparker. Han foreslo i 1902 deler av Frognerseterskogen som nasjonalpark. Men ellers var det dr. Yngvar Nielsen som bidro med det første gjennombrudd for en prinsipiell naturverntenkning - i spenn med botanikeren, professor N. Wille - på generalforsamlingen i Den Norske Turistforening i 1904.

I 1909 kom så det endelige gjennombruddet i naturfredningssaken med professor Willes foredrag 17. mars 1909 i Det Norske Geografiske Selskab i Kristiania: «Om Naturens Mindesmærker og Deres Bevarelse.» Wille risset opp situasjonen i utlandet og i Norge - om hva som var gjort for å ta vare på sjelden natur og hva som burde gjøres: «Naturens Udseende forandres mere og mere i vort Fædreland, ligesom i alle andre kultiverede lande, og den Jordoverflade, som Naturkræfterne har tildannet i Tidernes Løb, blir forandret og ofte ødelagt ved Mennskenes Ingriben. De oprindelige Samfund af Dyr og Plan-

ter ødelægges, eller forandres ved at deres Livsbetingelser omdannes, og ofte træder Kunstprodukter isteden.»

Selskapets styre nedsatte etter dette en komite som skulle legge fram forslag om en naturfredningslov. Komiteen arbeidet hurtig og allerede samme år avgav den sin innstilling hvor man påpekte at befolkningsutviklingen og menneskenes økte inngrep i naturen førte til endringer i natur og landskap. At landskapet skiftet karakter, ble sett på som en fare for naturvitenskapelige som for historiske interesser.

Komiteens forslag ble behandlet i Arbeidsdepartementet og Stortinget og førte til Lov om naturfredning av 1910, med et tillegg i 1916. Med denne loven gjorde for første gang naturvernproblemer seg gjeldende på det offentlige politiske plan i Norge. Loven betegnet, tross klare begrensninger, et gjennombrudd på det politiske plan for fredningsinteressene i en tid da dette aspektet i samfunnsutviklingen nok syntes fjernt for mange politikere og for folk flest.

Nå hadde samfunnet fått en lov i naturvernets tjeneste, uten at komiteen som hadde drevet loven gjennom så sitt verv som endt med det. Skulle forståelsen av naturens verdier bli allmenn, måtte opplysningsarbeidet fremmes, og det ville best skje gjennom organisert arbeid i

naturfredningsforeninger. Dette førte til opprettelsen av Landsforeningen for naturfredning i Norge, basert på kretsforeninger, hvorav den første - Østlandske Kretsforening for Naturfredning i Norge - så dagens lys 29. april 1914. Landsforeningens første formann ble zoologen, dr. Hjalmar Broch. I årene som fulgte hadde mesteparten av det som foregikk av naturvernvirksomhet i Norge sitt utspring nettopp i disse foreningene.

Av vedtak om vern av norsk natur som fant sted i det første tiåret etter naturfredningsloven av 1910, kan nevnes plante-fredningen ved Sylene i 1917, opprettelsen av Blessumkalvkveen urskogsreservat i Vågå i 1918 og fredningen av Tofteholmen i Oslofjorden utenfor Hurum i 1919.

I mellomkrigstiden ble det gjort et godt vernearbeid, selv om en også led et kraftig nederlag da Turistforeningen i 1920 så seg nødt til å oppheve fredningen av Skjeggedalsfossen og Tyssestrengene, tross skarpe protester og flere rabaldermøter, og man heller ikke lyktes i å få opprettet noen nasjonalparker.

Under debatten i Turistforeningen om Skjeggedalsfossens salg kom det fram at man hadde søkt å få vernet Vettisfossen i Årdal som en slags erstatning mot det som gikk tapt, og i samarbeid med Vestlandske Kretsforening for naturfredning

i Norge lyktes det å få denne fossen fredet ved Kgl.res. i 1924. Turistforeningen og Landsforeningen for naturfredning fikk ellers stoppet planene om ødeleggelse av Gjende og Sjoavassdraget - med god hjelp av folk som botanikeren Hanna Resvoll-Holmsen, maleren Lars Jorde og forfatterne Theodor Caspari og Mikkjel Fønhus.

En kan selvsagt ikke se naturvernarbeidet i mellomkrigstiden isolert fra samfunnsforholdene og livsvilkårene til folk flest. Det var stor arbeidsløshet og slette materielle og sosiale kår. Det å bedre sin stilling sosialt og økonomisk syntes nok for de fleste å være viktigere enn beskyttelse av natur som det *tilsynelatende* var nok av. Utviklingen i landbruket og økende industrialisering forutsatte samtidig sterkere utnytting av naturen. Dessuten var det hovedsakelig i snevre vitenskapelige miljøer man satt inne med *kunnskap* om naturen og de påkjenninger som den ble utsatt for gjennom menneskelig virksomhet, en kunnskap som det ikke var lett å nå bredere grupper med.

Det var likevel atskillig som skjedde på naturvernområdet i 1920-årene, både når det gjaldt bevaring av sjeldne planter, sikring av urskogsområder og vern av dyre- og fuglelivet. Av viktige vernevedtak i 1920-årene som spesielt bør nevnes er fredningen av den berømte, fuglerike

Fokstumyra i 1923 og den omfattende plantefredningen i området Junkerdalen-Balvatnet i 1928.

Også i 1930-årene gikk arbeidet for å ta vare på norsk natur sin gang: vi fikk da totalfredning av mår og fjellrev og delvis fredning av bjørnen. Vi fikk en viktig plantefredning i Helinområdet i Valdres i 1930 og på Svalbard i 1932. Øya Mølen ved Hurum ble fredet i 1935 og strandområdet Mølen ved Brunlanes ble fredet i 1939.

Mens naturvernarbeidet under krigen fikk en pause, blusset det voldsomt opp rett etter krigen i forbindelse med konflikten mellom friluftsiinteressene og planene om bygging av kraftlinjer i Nordmarka. En komite av friluftsfolk og pressefolk fikk i stand et demonstrasjonstog til Rådhuset under et formannskapsmøte hvor man skulle behandle trasevalget for den andre Holsledningen. Demonstrasjonstoget mot kraftlinjene til fordel for Nordmarka høsten 1946 fikk enorm oppslutning og samlet over 18 000 demonstrerende og 30 000 var samlet på Rådhusplassen. Antakelig den største demonstrasjon som har vært i hovedstaden etter krigen! Interessen for friluftslivet og verdiene dette representerte var ellers i almen vekst i landet og førte bl.a. til Lov om friluftslivet av 28. juni 1957 - alminnelig kalt friluftsløven. Denne slår fast en meget gammel friluftshevd i vårt

land og gir almenheten rettigheter som i få andre land. Det organ som skal arbeide for friluftslivet er *Statens friluftsråd*.

Etter krigen kommer det også fart i arbeidet med en lov om naturvern til avløsning av den gamle loven om naturfredning og man er opptatt av ønskeligheten av et *utvidet naturvern*begrep - naturvern var i ferd med å bli noe mer enn bare fredning. Slik skifter den gamle naturfredningsforeningen navn i 1951 - vi får *Landsforbundet for naturvern i Norge* og i 1954 *Lov om naturvern* som gir hjemmel for opprettelse av nasjonalparker og et redskap til dette med *naturvernråd* og *naturverninspektør*. Naturvernrådet la så i 1964 fram en landsplan for opprettelsen av 16 nasjonalparker og senere er Ragoområdet kommet til. To av områdene i planen var imidlertid allerede fredet i henholdsvis 1962 og 1963 - nemlig Rondane nasjonalpark og Børgefjell. Ved opprettelsen av Rondane nasjonalpark på ca. 575 km² ble det nådd en milepæl i det klassiske naturvernarbeidet. *Det var da gått 60 år siden det første nasjonalparkforslaget ble satt fram her til lands.*

Rett etter krigen kom de første advarslene om at en økokrise av global karakter var i anmarsj bl.a. med forfatteren og økologen William Vogts bok *Road to survival* som kom i 1948. Rovdrift og gal bruk av teknikken hadde ført helt feil av sted, hevdet Vogt, som også advarte mot befolknings-

eksplosjonen. Boka ble tatt alvorlig og behørig anmeldt i en stor lederartikkel i *Teknisk Ukeblad* 21. april 1949: «En økologisk Jeremias» av ingen ringere enn den alltid våkne ingeniøren og filosofen Georg Brochmann. Brochmann holdt et par år senere et foredrag om de samme ideene. Ulykkeligvis tok ikke samfunnet advarslene alvorlig nok - den snevre, men dominante teknisk/materielle framskrittstro var for sterk til det - og utviklingen kom på mange områder til å gå sin skjeve gang.

I det vi kan kalle *det moderne naturvernet* står forurensningsproblemene helt sentralt. Den industrielle sivilisasjonen utsetter naturen for stadig økende forurensninger som det blir nødvendig å bekjempe og å verne seg mot. I det nyere begrepet *miljøvern* tenkes det oftest på disse vanskene.

Problemet med forurensninger er egentlig ikke noe nytt. Men mens første fase av industri- og urbaniseringssamfunnet mest var preget av lokale og få omfattende forurensninger, tiltar etter hvert problemene utover i 1950-årene, for så å øke enormt og katastrofalt etter 1960. Vanskeligheter med insektsgifter, tungmetaller og sur nedbør blir stadig hyppigere omtalt i aviser, i radio og fjernsyn.

I 1960-årene skjerpes den latente konflikten om bruken av vassdragsressurser-

ne og fører bl. a. til den oppsiktsvekkende Mardøla-aksjonen i 1970. Det aksjonistene fryktet var den stadig økende naturødeleggelse, sentralisering og urbanisering, drevet fram av norsk og internasjonal storfinans og storindustri. «Før eller siden» - forklarte filosofen Sigmund Kvaløy, en av lederne for aksjonen - «vil en omlegging måtte komme. Det er store muligheter for at den kommer for sent. Det nytter ikke lenger med snakk. De fleste av politikerne mangler den nødvendige innlevingsevne. De sitter fast i 30-årenes og etterkrigstidens industriekspansjon som en stadig like reddende generalnøkkel.» Kvaløy hevdet videre at hele dette spillets mekanikk måtte brytes som en kamp mot den globale miljøtrusel.

Tross at selve slaget om Mardøla ble tapt, var hele denne kampen en milepæl og en vekker. På denne tiden kom så miljøkrisene som perler på en snor, slik at selv de mest konvensjonelle hoder måtte skjønne at det var alvor: vi får befolkningskrise, energikrise og matvarekrise.

Men den utfordringen som den moderne økokrise utgjorde, førte også etter hvert til handling og mottrekk for å løse problemene. Starten her kommer faktisk allerede i 1962 med aksjonen «Bruk naturvett!» som var rettet spesielt mot det enkelte individs ansvar. I 1963 ble denne aksjonen avsluttet og saken overtatt av *Norges Na-*

turvernforbund som dette året var reorganisert etter Landsforbundet for Naturvern i Norge. Forbundet som er tuftet på økologisk tankegang har spilt en viktig rolle i det moderne natur- og miljøvernarbeidet.

Samme året som Mardøla-aksjonen fant sted fikk vi så Naturvernåret 1970 etter initiativ av Europarådet og i Norge fikk vi dette året også en ny - og altså vår tredje - naturvernlov. I den nye lovens første paragraf slås det fast at: «Naturen er en nasjonalverdi som må vernes. Naturvern er å disponere naturressursene ut fra hensynet til den nære samhørighet mellom mennesket og naturen, og til at naturens kvalitet skal bevares for fremtiden. Enhver skal vise hensyn og varsomhet i omgang med naturen. Inngrep i naturen bør bare foretas ut fra en langsiktig og allsidig ressursdisponering som tar hensyn til at naturen i fremtiden bevares som grunnlag for menneskenes virksomhet, helse og trivsel.»

To år etter, altså i 1972, skjer det atter viktige ting. Dette året finner den store natur- og miljøvernkonferansen sted i Stockholm. Denne gigantkonferansen, hvor Norge deltok meget aktivt, ble skjellsettende med vedtak om en miljødeklarasjon, viktige miljøvernprinsipper og en, aksjonsplan - foruten opprettelse av et FN's Miljøvernsekretariat og et miljøvernfond. I 1972 blir også Miljøverndepartementet

opprettet, og vår første miljøvernminister blir professor Olav Gjærevoll. Han var en drivende kraft ved opprettelsen og innkjøringen av det nye departementet.

Med opprettelsen av Miljøverndepartementet øker mulighetene til å angripe forurensningsproblemet. I den nylig fremlagte Stortingsmelding nr. 44 (1975-76) Tiltak mot forurensninger, blir hele forurensningssituasjonen beskrevet, og det blir satt opp mål og prinsipper for tiltak mot forurensninger. Hele denne detaljerte meldingen viser hvor uhyggelig omfattende og innfløkt forurensningsproblemene er blitt i løpet av få år, men dessuten hvor alvorlig myndighetene nå vurderer det hele og hvilke tiltak man går inn for. Den såkalte Oslo-konvensjonen om dumping av avfallsstoffer i havet er det Norge som har tatt initiativ til.

Av ting som har skjedd på det internasjonale plan etter Stockholm-konferansen må selvsagt nevnes Befolkningsåret 1974, og Matvarekonferansen i Roma samme året (hvor det ble opprettet et Verdens Matvareråd), og vi har hatt Arkitekturvernåret 1975 og Våtmarksåret 1976. Det hele ender i behovet for en økopolitikk idet alle de forskjellige problemene som truer menneskehetens eksistens, henger sammen som i en vev slik det økologiske budskap lyder.

I de aller siste årene har da også krav om en økologisk orientert politikk med kraft kommet fram i debatten. Slike krav var jo framsatt allerede rundt 1950 av ingeniør Georg Brochmann, uten at de da ble tatt helt alvorlig. Man har på forskjellig hold forsøkt å utarbeide en økofilosofi som skal danne grunnlaget for en handlingspreget, helhetsorientert økopolitikk i vårt land. Det har vært ansett som viktig å utarbeide et helhetspreget tenkesett og ikke la del-problemene dirigere tankegangen.

En rekke kjente norske forskere og forfattere har tatt klart til orde for at en norsk økopolitikk er tvingende nødvendig om de grunnleggende natur- og miljøvern-problemene skal kunne løses - folk som Arne Næss, Jørgen Randers, Eilif Dahl og Hartvig Sætra.

Ellers har mange av disse tankene kommet fram i Naturvernforbundets tidsskrift *Norsk Natur*, f. eks. i artikkelen av biologene Ivar Mysterud og Magnar Norderhaug med den betegnende tittel: «Økopolitikk - naturvernets nye dimensjon» gjengitt i denne boka.

Grunnlaget for de økopolitiske tanker den økologiske og biologiske vitenskap bygger på, sier at naturressursene er begrenset, og at også menneskene er underlagt økologiske betingelser som en del av naturen. Den materielle/økonomiske

vekst skjer ved et økende bruk/forbruk av naturressurser og energi, og de fleste industriland har i dag overskredet sine landarealers biologiske bæreevne - hvilket vil si at befolkningsstørrelsen er for høy og ressursforbruket for stort. Disse tanker er først og fremst tuftet på utsagn og advarsler fra tallrike og verdenskjente forskere om disse forhold - slik som Georg Borgstrøms mange bøker, Menton-erklæringen og «Roma-klubbens» to rapporter. Den opplyste allmenhet vet selvsagt også å trekke konklusjoner av opplysninger om tusenvis av sure fiskevann i Norge, stadig skandaler om giftutslipp i Sentral-Europa eller infiserte strender ved Middelhavet.

Dette er grunnfakta som samfunnsutviklingen må tilpasses etter ved at det settes opp økologiske retningslinjer for denne. Her må bl.a. naturvitenskapelig ekspertise med økologisk innsikt komme inn i bildet. Natur- og miljøvernet må bli en overordnet faktor i den politiske vedtaksprosessen. Vitenskapelige kriterier for en god natur- og miljøvernpolitikk er likevel ikke noe prinsipielt nytt innen naturvernets lange historiske utvikling i Norge. Alt tidlig fikk naturvernet preg av vitenskapelig tenkning og innsikt i naturens lover.

Men selvsagt er det også i den moderne økopolitikk et spørsmål om *verdier* når det rent politisk skal vurderes hvilke konsekvenser og disponeringer som er

ønskelige. Her kommer plikten inn til å ta vare på og hegne om verdifulle verdier og ressurser ut fra *langsiktige perspektiver* i fortid og framtid framfor kortsiktige og snevert materielle gevinster.

Et første forsøk på et virkelig helhetssyn og en totalplanlegging kom da regjeringen Borten oppnevnte et ressursutvalg i 1968 som skulle utrede spørsmålet om en totalplanlegging fordi man nærer bekymring over bruken av naturressursene i lys av befolknings- og matvaresituasjonen i verden, arealanvendelsen og forurensningsproblemet.

Økologisk viten og tenkemåte preget Ressursutvalgets utredninger, uten at det førte til at det ble trukket spesielt vidtrekkende konsekvenser i synet på samfunnsutviklingen. En positiv konsekvens var likevel forslaget til ny miljøvernadministrasjon hvor den oppfatningen kom til uttrykk at natur- og miljøvern er et bredt og *omfattende problemområde*.

Regjeringen Bratteli oppnevnte et nytt Ressursutvalg i 1974 som gav sin innstilling samme firet: «Norges ressurs situasjon i global sammenheng.» Denne ble etterfulgt av St. medl. nr. 50 (1974-75) «Naturressurser og økonomisk utvikling». Denne meldingens formål er å drøfte enkelte hovedspørsmål i den langsiktige planlegging av den norske samfunnsut-

vikling» og gir i et nøtteskall den politiske toppledelses planleggingsperspektiv. Det framlegges her glimrende oversikter over ressurs situasjonen på mange sektorer, men *økologisk innsikt og økopolitiske framtidsperspektiver* glimrer ved sitt fravær. Mye av perspektivet er preget av konvensjonell vekstfilosofi, og det gis faktisk grønt lys for en sterk økonomisk vekst og store strukturelle forandringer. Dette skyldtes antakelig at utvalget var *snevert sammensatt og sterkt teknologisk orientert*.

Imidlertid var også utvalgets innstilling ment å gi grunnlag for debatt- hvilket den nettopp gjorde. Den ble møtt med kraftig kritikk fra forskjellig hold, bl.a. gjennom boka *Vekst og ressurser* (Oslo 1976).

Her heter det f.eks. at den nevnte meldingen ikke er noen «Ressursmelding». Den viser lite ansvar for ressursgrunnlaget og for framtiden og er et forsøk på å legitimisere en tradisjonell vekstfilosofi.

Naturvernforbundet har dessuten uttalt seg meget skeptisk fordi man i altfor liten grad har drøftet avhengighetsforholdene mennesket/naturen. Dette er en svakhet ved meldingen og gjør den uegnet som grunnlag for planlegging av en langsiktig ressurspolitikk. Både den høye veksttaket i økonomien generelt og i energiforbruket spesielt vil få alvorlige og uheldige følger både i form av forurensninger og

p.g.a. omstillingsproblemer. I det siste har de økopolitiske problemstillingene fått ny aktualitet bl.a. gjennom det såkalte opprøret fra midten i Danmark. Kfr. boken «Opprør fra midten». Oslo 1978.

Dermed forlater vi imidlertid det *historiske* perspektiv og er midt oppi *samtidsdebatten*, hvor disse problemene står mest sentralt av alle samtidens politiske spørsmål.

HILSEN NR. 3 OG 4

fra Frithjof Funder og Jens Gram,
begge æresmedlemmer og veteraner i NOA

Bredo Berntsen og Frithjof Funder
ved Sognsvann.

Jens Gram, Sylvi Struksnes
og Magnar Norderhaug.

I et brev skriver Frithjof følgende

Kjære Gjermund!

Jeg oppsøkte vår venn Jens Gram, NOAs
formann gjennom svært mange år, på
Lovisenberg – et sted vi gjerne kommer
når vi blir gamle nok.

Reaksjonen hans var kraftig:
«Hva, blir Gjermund sytti år?
Søren også at jeg ikke får gjort
noe med det!»

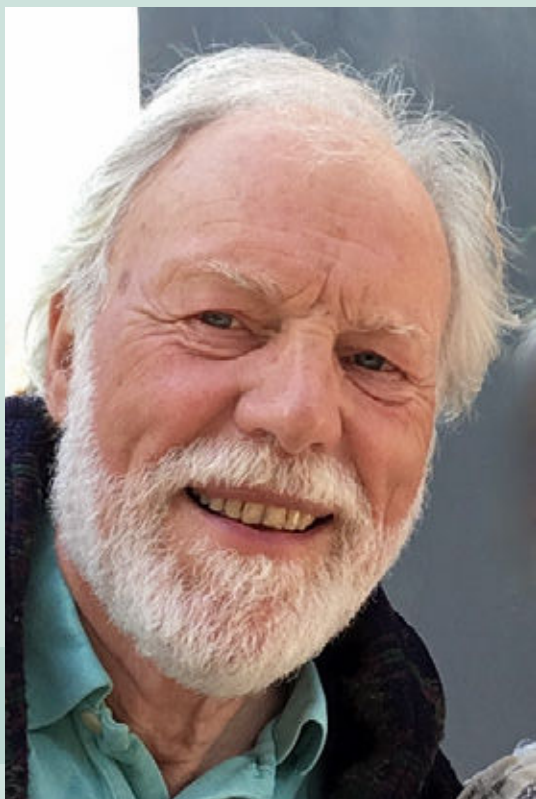
Og med det mener vi begge at vi gjerne vil
vise deg vår takknemlighet. Det ble et flott
samspill fra første stund vi møttes ute på
tunet på herlige Vøienvolden!

Jens var formann i Østlandske, som det vel
het den gangen, og jeg var også med i Oslo
og omland Friluftsråd. Det ga meg innsikt i
hvilken god jobb Gjermund gjorde
– og fremdeles gjør.

P. S. År om annet dukker det opp et
glass med multesyltetøy med hilsen fra
generalsekretærens skogsteig, til stor glede.
Mange takk- med vennlig hilsen Frithjof.

HILSEN NR. 5

**fra Bjørn Faafeng,
æresmedlem av NOA**

Gjermund - en grønn kjernekar

Jeg har bare vage minner om Gjermund fra den tida samarbeidsgruppene for natur og miljøvern (snm), var i vekst - og fall, tidlig i 1970-åra. Vi deltok begge allerede den gang i diskusjoner om økofilosofi, vern av Oslomarka og mye annet viktig og interessant. Denne miljøorganisasjonen har vært avgjørende for mange senere veivalg i livet; for oss begge to.

Etter å ha snust på studielivet på Blindern, begynte Gjermund å jobbe utendørs som skogsarbeider for Løvenskiold med bolig i utkanten av Oslomarka. Dette passet nok bra for den spreke fyren. Med solid erfaring fra friluftsliv i barndommen i Lil-lomarka og senere mer avansert friluftsliv med vennegjengen på Disen og Trekkhundklubben.

Etter hvert innså han at jobben som skogsarbeider bidro til å ødelegge for de naturopplevelsene han satte så stor pris på i Marka. «Skogen er så mye mer enn verdien av tømmeret!» ble etter hvert en plagsom erkjennelse. Jens Gram i Østlandske Naturvernforening tilbød ham jobben som daglig leder i organisasjonen i 1986, med skogvern som én av de viktigste arbeidsoppgavene. Gjermund var ikke vond å be. Det ble et langvarig og fruktbart samarbeid mellom de to gjennom mange tiår. De har utfylt hverandre godt

og må ha hatt en spesielt god kjemi. Store seire i kampen for å ta vare på naturverdier, naturopplevelser og kulturminner har de fått oppleve sammen. En skare av frivillige i Naturvernforbundet har nytt godt av å samarbeide med disse to bautaene i norsk naturvern.

Etter mange års iherdig innsats, ikke minst fra Gjermund, ble et stort naturreservat opprettet ved Katnosa og Spålen i 1995. Dette vernet er en av Naturvernforbundets store seire i Oslomarka. Ikke nok med det; innspill fra Gjermund og NOA førte til at «den tre-puklede kamel» Pershufjell også ble innlemmet i reservatet noen år senere. Videre ble det diskusjoner om behovet for ytterligere beskyttelse av denne og andre gammelskoger nær hovedstaden. Ikke uten motstand fra skognæring, idrett og byutviklere! Langt derifra. Men med Gjermunds stadige påminnelse om at «det er håpløst - og vi gir oss ikke» ble utholdenhet belønnet med seier. En egen lov for Oslomarka: Markaloven ble vedtatt i 2009. Endelig ble markagrensen lovfestet som byggegrense. Loven hadde også hjemmel for vern av områder med store naturopplevelser. Et helt nytt vernekriterium i norsk lovverk!

Til tross for at skogbruket får fortsette omtrent som tidligere i Marka, er mer enn 8 % av skogarealet etterhvert blitt vernet. Stortinget har vedtatt at 30% av norsk natur

skal vernes, men dette vernearbeidet går trått. Uten utholdenheten i Naturvernforbundet, med Gjermund i spissen, og med flere andre markaorganisasjoner på laget, ville vi ikke ha kommet dit vi er i dag. «Vi gir oss ikke» før vi har fått stoppet uvettig hogst i de siste gjenværende områdene med naturskog. Dette er skog som ikke tidligere har vært snauhogd og der mye av naturmangfoldet og opplevelsesverdiene fortsatt er inntakt. Gjermunds innsats gjennom mer enn 40 år er uvurderlig!

Boka om «De siste eventyrskogene - en veiviser til Osloomarka» (2014) var en øyeåpner for de store opplevelsesverdiene som fortsatt finnes i Marka. Mye av hans kunnskaper og erfaringer om alternativ skogsdrift ble samlet i hans neste bok, «Nytt skogbruk!», utgitt i 2021. Med denne som utgangspunkt, har Gjermund stadig blitt invitert til å holde foredrag for skogeiere over hele landet. Deler av skognæringen er blitt mer åpen for å diskutere alternativer til flatehogst og planting enn tidligere. Mye av dette er Gjermunds fortjeneste.

Kronen på verket i Gjermunds engasjement for Osloomarka blir nok hans «Samla plan» for sammenhengende korridorer med naturskog i Marka. «Økologiske korridorer og hoppesteiner» vil bidra til å binde sammen de stadig færre og mindre områdene med naturskog. Slik kan

sårbare og truede arter få mulighet for utveksling, spredning og overlevelse. Arbeidet med Samla plan er i disse dager (2026) under avslutning. Dette vil nok bli stående som ett av Gjermunds mange betydelige prosjekter.

Uten Gjermunds innsats ville Osloomarka sett annerledes ut, og diskusjonene om framtidens skogbruk i hele Norge ville ha artet seg annerledes.

Når «verden går ham imot» tar han og Aud seg gjerne en tur til Finnerudsetra i hjertet av Marka. Der finner de roen. Her har de bl.a. sørget for at den sørvendte enga er blitt slått gjennom mer enn 25 år, slik tidligere generasjoner gjorde. Arbeidet begynner å gi resultater. En rekke arter av planter, sopp og insekter som tradisjonelt har gode forhold i seterlandskapet, kommer tilbake. Kulturvern og naturrestaurering på sitt beste! På Finnerudsetra kan også Gjermund fullføre sine skriveprosjekter i fred og ro. Gjermund og Aud holder også vedlike en tradisjon med årlige midtsommer-treff ved Spålens bredde, noe vennekretsen verdsetter høyt.

De fleste som deltar i diskusjonene om Osloomarka og skogbrukets nåtid og framtid er ikke likegyldige til innsatsen til Gjermund; han er beundret av sine venner og forbannet av mange av sine motdebattanter.

Takk for at du har vært en tålmodig læremester, en inspirerende kollega, som aldri ga opp en god sak. Og en god venn! Jeg ønsker deg en flott feiring av 70-årsdagen. Og håper at vi får fortsette et verdifullt vennskap med trivelige turer, gode diskusjoner og sosiale møter. Det skulle ikke forundre meg om du fortsetter med nye Marka-prosjekter i årene framover. Vi er mange som vil følge med, støtte deg og lære av deg!

Bjørn

HILSEN NR. 6

fra Truls Gulowsen,
leder av Norges Naturvernforbund

Til Gjermund Andersen

En sterk og strategisk leder av Skogutvalget

Norske skoger huser over halvparten av våre ville arter, og en like stor andel av de rødlista og truede artene. Samtidig er skogens intrikate og sammensatte økosystemer utsatt for hard biologisk belastning gjennom et stadig mer effektivt og maskindrevet skogbruk, som totalt sett er en av Norges største arealnæringer. Livet i skogene trues også av andre faktorer, som nedbygging, veibygging, hyttebygging, klimaendringer, forsuring og miljøgifter.

Folk flest verdsetter skogenes egenverdi, ønsker seg skoger med høyt naturmangfold og mulighet for sterke friluftsmessige opplevelser, som gir oss sterk støtte i arbeidet for mer levende skoger. Samtidig trenger samfunnet tømmer og andre treprodukter. Det er derfor åpenbart at skogarbeid har vært, er og må være et av Naturvernforbundets store satsingsområder, selv om arbeidet for skogen ofte fører oss inn i konflikter med sterke næringsorganisasjoner, grunneierinteresser eller kompliserte forvaltningssystemer.

I denne stormen har Gjermund Andersen stått støtt i en mannsalder, med sin praktiske erfaring fra eget skogsarbeid i Nordmarka på den ene siden, og en sterk

naturkjærlighet, naturkunnskap, systemforståelse og kampvilje på den andre.

Det er vanskelig å tenke seg Naturvernforbundets skogarbeid uten Gjermund Andersen, selv om det meste denne organisasjonen oppnår selvsagt er resultat av tålmodig lagarbeid og mange personers innsats over lang tid.

Likevel står Gjermunds innsats i en klasse for seg. Han har ledet skogarbeidet i en mannsalder, både som frivillig, ansatt og tillitsvalgt, både i Oslo og Akershus og som leder av det nasjonale skogutvalget som samler de mest skoginteresserte medlemmene fra hele landet. I disse rollene har Gjermund motivert, ledet, spredt, samlet og anvendt kunnskap og ståpåvilje, og samordnet Naturvernforbundets skogarbeid på en bedre måte på tvers enn vi har klart på mange andre felt. Noen høydepunkter er selvsagt Katnosa-Spålen, Skotjernfjell, Markaloven og Trillemarka, men Gjermund har også bidratt stort for andre områder, og for bedre miljøhensyn i skogbruket på generell basis.

Gjermunds strategiske helhetsforståelse har gjort at Naturvernforbundets skogarbeid i dag hviler på tre hovedpilarer: (1) Kunnskapsformidling om behovet for mer og bedre skogvern, i hovedsak basert på de stadig krympende verneverdiene i gammel naturskog og behovet

for store sammenhengende verneområder, (2) systematisk påpekning av svakhetene i dagens skogbruksforvaltning, med sine svake og næringsstyrte miljøsertifiseringsordninger uten tilstrekkelig naturkartlegging, kvalitetssikring, innsynsordninger, kontroll og sanksjoner fra offentlige myndigheter ved brudd, og (3) et stadig større arbeid for å stimulere til mer bruk av lukkede hogstformer og kontinuitetsskogbruk som alternativ til dagens dominerende flatehogst med nyplanting.

Disse aksene blir understøttet av alt fra bøker og foredrag om kontinuitetsskogsbruk, kurs for både skognæring og egne tillitsvalgte, veiledere for anmeldelser av hogst, dokumentasjon og medieoppslag, politianmeldelser, naturkartlegginger og grunneiersamtaler med politiske forslag til nye verneområder, forskersamarbeid om naturskogkartlegging og mye annet, oppskalert gjennom det nasjonale skogutvalget, den regionale Markagruppa eller andre nettverk for maksimal effekt. Og det hjelper åpenbart, selv om endringene fortsatt tar frustrerende lang tid.

Jeg gratulerer Gjermund med 70, (som mange sier er det nye 50), og håper på sterk og god innsats for skogen også i årene som kommer, både i Naturvernforbundets skogutvalg og i andre organer. Jeg er dypt takknemlig for din kunnskap, ståpå-

vilje og fokus. Som bursdagsgave burde han få en ny og oppdatert skoglov som sikrer offentlig kontroll med skogbruket, stiller klare miljøkrav og krever søknadsplikt for all hogst, hvertfall i gjenværende naturskog, og nok skogvernmidler til å sikre hvertfall 10% skogvern av våre mest verdifulle skogområder innen 2030.

Hilsen Truls

HILSEN NR. 7

fra Nikolai Norman, tidligere styreleder i NOA,
og mangeårig ansvarlig for Frønsvollen

Om «Markaporten» – virkliggjøring av Gjermunds NOA-visjon

Gjermunds radar for hva som må til for å realisere NOAs naturvernmål omfatter mer enn rent registreringsarbeid! Han så mulighetene for å skape et vekstsenter for naturvern nær NOAs kommende administrasjonslokaler. Dette ble idegrunnlaget for arbeidet med ”Markaporten Søndre Sandås”.

Et arbeids og formidlingssenter for medarbeidere, frivillige aktiviteter, undervisningsvirksomhet med nødvendige møterom ble etter årtusenskiftet stadig tydeligere. Trivelige, men trange lokaler på Vøienvolden dekket ikke NOAs behov. Et nytt administrasjonslokale og informasjonssenter for NOA skulle være kommunikasjonsmessig lett tilgjengelig og gjerne nær knyttet til Marka som alltid har vært et prioritert oppfølgingsområde.

Under forberedelsene til NOAs 100-års jubileum (2014) ble Gjermunds oppmerksomhet rettet mot Søndre Sandås (SS), en ”øy” i Oslos største Markaparkeringsplass ved Sognsvann. Byrådet varslet i 2013 at de ønsket å selge en del av den boligmassen som ble forvaltet av Bymiljøetaten (BYM). SS var opprinnelige en husmannsplass, gjennom mange år benyttet som bolig for ansatte i BYM, men hadde i 2013

stått tom i flere år. Eiendommens beliggenhet ved en viktig innfallsport til Marka med nærhet til T-banenettet fremsto som ideell for NOAs oppfølging av naturverdiene i Marka og som lokalitet for synliggjøring av NOAs Markavisjon og øvrige vernearbeid.

Markaloven var vedtatt i 2009 og NOA hadde vunnet frem i Høyesterett (2010) med sitt krav om tilgang på kartfestet informasjon over lokalisering av de gjenværende naturskoger på Markas største eiendom. Gjermunds visjon for SS som et kraftsenter for NOAs videre vekst vant gjenklang i styret, blant medarbeidere, lokallag og de mange frivillige.

En sentral motforestilling rettet seg imidlertid mot det faktum at SS var omgitt av parkerte biler i alle retninger. Gjermund la frem NOAs forutsetninger for å utvikle SS til å bli ”Markaporten”: Etablering av en grønn korridor fra T-banen til Marka og friluftsarealene ved Sognsvann uten omgivelser dominert av parkerte biler. Parkeringsarealet mellom SS og Topidrettsenteret måtte opparbeides som en grønn sone.

Ideen ble forelagt og støttet av OOF, DNT og Skiforeningen. NOA bekreftet at øvrige markarorienterte organisasjoner ville få tilgang til den ombygde låve som møtelokale.

Kontakt med Byrådet representert ved byrådsleder Røsland (H) ble etablert i 2013 og oppnådde i hovedtrekk god mottagelse i det politiske miljø. Gjermunds forslag / tilbud om opparbeiding av den grønne korridor som et NOA - dugnadsprosjekt fikk imidlertid ikke kommunal tilslutning. Kommunen besluttet at grønn struktur i sin helhet skulle gjennomføres i kommunal regi og forvaltes av kommunen.

Forhandlinger om et kjøp av SS førte ikke frem, men tilsagn om en langsiktig leieavtale (40 år) ble oppnådd. Basert på dette tilsagn og BYMs ansvar for oppfølging av bruksendring mot plan- og bygningsetaten (PBL) iverksatte NOA forflytning til SS i oktober 2018. Ved innflytting var leieforholdet regulert av en ordinær 5-årsavtale i påvente av den politisk behandling som var nødvendig for en avtale med 40 års varighet. NOA ble pålagt å forestå alle anleggskostnader ved den forestående tilknytning til kommunalt ledningsnett for vann og avløp.

Bruksendring til kontor for våningshuset ble gitt i mars 2021 på vilkår som i hovedtrekk var fastsatt av Arbeidstilsynet. Vilkårene omfattet bl.a. monterig av et omfattende ventilasjonsanlegg, ombygging av toalett i henhold til HC-norm og tilrettelegging for HC-adkomst. De samlede kostnader NOA påtok seg utover den nøkterne leie var forventet å overstige kr. 1 mill.

Kontrakt for våningshusets ventilasjon ble inngått høsten 2021 for å tydeliggjøre NOAs vilje og evne til oppfølging av Markaporten på SS til tross for Byrådets manglende fremdrift med presentasjon av 40-årsavtalen for Bystyret. Loftet ble "støvsuget" for stubbloftsleire, tilleggsisolert med mineralull og platelagt med de muligheter for hensiktsmessig lagring dette ga i tillegg til den nødvendige tilrettelegging for montering av ventilasjonsagregat med kanalsystem. Loftsprosjektet ble gjennomført med omfattende dugnadsinnsats fra Gjermund og frivillige NOA-medlemmer samt en meget effektiv snekker.

Etter at bruksendringen ble vedtatt i mars 2021 overtok NOA stafettpinnen som pådriver for Byrådets utarbeidelse av den langsiktige leieavtale som skulle godkjennes av bystyret. Denne pådriverrollen ble uforutsett tidkrevende! NOA kunne ikke akseptere kontraktsvilkår hentet fra de ordinære 5-årsavtalene som ga kommunen rett til å avvike med 6 måneders varsel dersom "strategiske hensyn" tilsa dette. NOA hadde allerede pådratt seg kostnader på mer enn kr 500.000,- for å tilfredsstille Arbeidstilsynets krav til ventilasjon og toalettløsning. Etter 2 år med utallige skriv, eposter og muntlige henvendelser ble 40-års avtalen undertegnet i april 2023 med varighet frem til mai 2063.

Med dette avtalefundament på plass star-

tet for alvor den omfattende NOA-satsing for realisering av SS som "Markaporten", hvor forvandling av uthuset til en helårsisolert "Møtelåve" var det viktigste tiltak.

NOA inviterte til konkurranse om det beste forslag til rehabilitering /ombygging av uthuset til et helårs møtelokale, - en mulighet det var åpnet for i avtalen. Kommunens forutsetning var at enhver bygningsmessig endring måtte godkjennes av Byantikvaren (BYA).

Skisseforslaget NOA festet seg ved ble inngitt av Løken Bygg AS (LB), et firma som har omfattende erfaring med restaurering av gamle bygg, herunder oppdrag for Riksantikvaren og andre kulturminnemyndigheter. Gjermunds kontaktnett, fra arbeidet med nytt skogbruk for frembringing av kvalitetstømmer, var til uvurderlig hjelp da dette byggmesterforetak ble hentet inn til NOAs Markaportprosjekt.

Innledende møter med BYA s medarbeidere bekreftet en konstruktiv og positiv holdning til Gjermunds "Markaport visjon" og ga oss tro på at dette prosjekt ville la seg realisere.

Første søknad til PBL gikk ut 8.august 2024. Søknaden omfattet tilbygg såvel mot øst som vest. Største areal ble tillagt vestbygget. En begrenset egenkapital på kr. 0,5 mill var på konto i tillegg til definerte

dugnadssdeler av prosjektet som NOA selv skulle gjennomføre. Hovedfinansieringen baserte seg på søknad til Sparebankstiftelsen DNB.

PBL forela prosjektet for Statsforvalteren som stilte seg kritisk til den betydelige økning av bygningsvolum på eiendommen som er regulert som grønn sone. En oppfordring til redusert omprosjektering var tydelig formulert. Da NOA kort tid senere fikk melding fra Sparebankstiftelsen om at søknaden ikke hadde ført frem, men hvor vi ble oppfordret til å komme tilbake innen neste søknadsfrist, var den realistiske konklusjon at vi tilpasser oss oppfordringen! Tilbygget mot vest ble tatt ut og en mindre oppjustering av østsiden ble innarbeidet.

Skuffelsen over nedturen for påbygget mot vest ble et godt stykke på vei kompensert av et overraskende gavetilbud. LB formidlet kontakt med Stiftelsen Kåre Berg (SKB) som tilbød antikvariske gamle bygg som skulle flyttes fra en eiendom på Snarøya til ideelle organisasjoner som kunne nyttiggjøre seg disse bygg i sin virksomhet. NOA fikk tilbud om en ca 500 år gammel årestue fra Setesdal ferdig oppsatt på SS. Opprinnelig var dette toppetasjen i et loft hvor 1.etasjen ikke kunne bevares pga omfattende råteskader.

Vi avtalte en befaring med BYA på SS for

å få avklart om et slikt bygg kunne aksepteres og innplasseres i tunet. Åpenbart ingen markabygning, men BYA stilte seg positiv til plassering på SS! Utvilsomt lite egnet som møterom, men et verdifullt bidrag til opplevelsesverdiene på SS. Med denne nyvinning ble revidert søknad oversendt PBL med bekreftelse fra BYM på at de som grunneiers representant aksepterte årestuas plassering på premisser som påla NOA ansvar for flytting dersom leieavtalen skulle bli avvirket.

I juni 2025 mottok NOA bekreftelse på Sparebankstiftelsens vedtak om innvilget støtte på kr 4,5 mill og i august 2025 forelå PBLs tillatelse til gjennomføring av det omprosjekterte møtelåveprosjekt inklusive årestua fra SKB.

Høsten 2025 ble omfattende grøftearbeider med tilhørende nedlegging av rør for vann og avløp samt ny forsterket jordkabel og fiber som erstatning for utsatte luftspenn. Topografiske forhold avdekket manglende fall på avløpet med den følge at dobbel kvernpumpe i egen kum måtte monteres. Før vinteren for alvor meldte seg ved årsskiftet 2025/26 ble fundamentet for tilbygget mot øst kultet isolert og støpt med armering og varmekabler i 3 soner. Når dette skrives i siste del av februar er et særdeles robust og forseggjort reisverk på plass. Utvendig fullføring av tilbygget forventes i mars /april.

Årestua var allerede gjenreist i januar 2026 med dugnadsplukket laftemose levert av NOA-medlemmer. Kun tilrettelegging av ildsted med avtrekk gjenstår!

Når vinteren nå slipper taket åpnes det for forsterkning og rehabilitering av låven samt betydelig oppgradering av SS' utearealer. I denne prosjektfase åpnes det for omfattende dugnadsbidrag fra NOA-medlemmer! Innen Gjermund runder 70 i juni 2026 forventer vi at SS kan presentere seg som den MARKAPORT han så for seg da han lanserte visjonen 13 år tidligere!

Hilsen og takk fra Nikolai

HILSEN NR. 8

fra Georg Reiss,
styreleder av NOA

Gjermund er laget av bålrøyk og granbar. Han har elgens ganglag og skogen er hans hjem. Solglimtet bak de runde brilleglassene forteller at her er en hyggelig og vennlig mann.

Men Gjermund er også en sta aktivist, som ikke gir seg. Og med sin store kunnskap om skog og natur, høster han respekt både hos skogeiere og naturvernere.

Gjermund er NOA. Han startet som daglig leder i 1986 og ble etter hvert også styreleder til han ga seg i 2021. Utrettelig arbeid har resultert i store og viktige seire.

Han har fått Oslo Kommune til å drifte kommunens skoger uten flatehogst, til glede for naturens beboere, og oss som besøker den. Kommunens skoger er blitt et eksempel vi kan vise til når vi diskuterer med andre skogeiere. Det går faktisk an at skog driftes på lag med naturen.

Vi kan også takke Gjermund for at vi idag har kontorer på Søndre Sandås på Sognsvann. Han så for seg Markaporten Søndre Sandås, som et informasjonssenter for natur- og skogvern. Og nå har visjonen blitt til virkelighet, og byggingen er i gang!

Gjennom hans utrettelige kamp for skogen, er navnet Gjermund Andersen blitt et begrep for alle som er opptatt av skog og naturvern. Og vi som har ham som et forbilde og skal drive NOAs arbeid videre, har en stor utfordring:

Skal vi greie å gå i hans fotspor,
må vi forberede oss på lange klyv.

HILSEN NR. 9

fra Knut Johansson,
driftsansvarlig i Oslo kommunes skoger

Festskrift til Gjermund Andersen

Hvem er Gjermund? Selveste skjellsordet i skognæringen? For snart 16 år siden, i det herrens år 2010, fikk jeg mitt første bekjentskap med mannen bak de mørke skyene. Og som ofte ellers når Gjermund dukker opp handler det om bevaring av natur. Problemet var skogsdrift og naturverdier i kommuneskogen. Oppgaven vi måtte jobbe med ble mer og mer tydelig: Kan man tenke seg et aktivt skogbruk som samtidig tar store hensyn til naturvern og friluftsliv? Og kan kommuneskogen være et sted hvor nye driftsformer prøves ut? Som nyansatt forvalter av Oslosamfunnets skoger fikk jeg noen nokså tydelige utfordringer i fanget: Naturvern kombinert med et aktivt skogbruk, til nå svært begrenset med kjente suksesshistorier å vise til.

Utfordringer kan møtes med konflikt, for øvrig ikke ukjent for Gjermund, men de kan også løses via samarbeid hvis man er villig til å lete etter en felles visjon og se om veiene dit kan forenes.

Gjermund var i det kreative hjørnet, og vi kom raskt i gang med et konstruktivt samarbeid hvor mulighetsbilde for skogsdrift ble sett opp mot andre hensyn som landskap og opplevelse, biologi, arter og klima, som de tydeligste elementene. Innenfor det risikobilde skogsdrift kan

skape, ble det arbeidet grundig med et mulighetsstudie; hvordan kan skogbruket finne akseptable driftsformer hvor også disse andre verdiene blir ivaretatt? Er det så enkelt at hvis åpne hogster er problemet, kan lukkede hogster være løsningen? Vi begynte å se konturene av en fremtid for et levedyktig skogbruk. Kunnskapskrevende, men spennende og motiverende. Og upopulært i bransjen som trengte endringen mest!

Bildet av Gjermund endret seg. Vennligsinnet, saklig, tålmodig, og ekstremt kunnskapsrik. En stabukk som kunne bringe verden videre.

Kunnskapen vi bygde opp, og ikke minst de praktiske erfaringene vi hentet gjennom samarbeidet i Oslosamfunnets skoger skapte nysgjerrighet -på tvers av interesser, aktører og miljøer. Nasjonalt og internasjonalt. I vernemiljøer og i skogbruket. Markatravere og viltforvaltere. Det endte opp med store internasjonale forskningsprosjekter. Og bok. Skogbrukets hovedfiende nummer 1, leder i landets mest urbane del av Naturvernforbundet, skriver lærebok i skogbruk! For 20 år siden helt uhørt, men etter 16 år med en rekke kurs, foredrag og fagdager er denne boka sannsynligvis vår tids mest leste skogbrukslære, også av skeptikerne i skognæringen.

Samarbeidet har skapt en bevegelse. Visjonen er ikke oppfylt, målene er ikke nådd, naturen er ikke reddet, men vi vet hvor vi skal og skognæringen er i økende grad med mot et nytt mål.

Skogbruket har passert 75-års jubileum for et forvaltningsregime som har gitt skogeierne, samfunnet og industrien mengder med tømmer og rasjonell drift og forvaltning. Ingen tvil om det. Men det har hatt – og har - sin pris, og den øker for hvert år på naturens bekostning. Når vi nå ser hele denne bevegelsen er i ferd med å snu, hva var de viktigste faktorene som skapte motivasjonen for en så umulig oppgave?

Oslo kommune har et betydelig skogareal, men Oslo kommune hadde et problem; Skogsdrift!

Gjermund sin enorme og vidtrekkende kompetanse kom endelig til sin rett. Ved å stå på utsiden av skogbruket kunne han rådgi i metodeutvikling og konsekvensforståelse. Gjennom tung naturfaglig kunnskap kombinert med skogfaglig kunnskap om driftsmetoder og trevirkets marked og anvendelse, ble Gjermund helt sentral i arbeidet med å skape forståelse for hvordan naturverdier kan ivaretas innenfor et aktivt skogbruk.

Gjermund sin betydning for skognæringen

er udiskutabel. For vern og god forvaltning av fremtidige naturverdier er dette samarbeidet helt uvurderlig. En bevegelse har fått en ny retning. Enes vi om fremtiden er historien bare en nyttig erfaring.

Vi i skogforvaltningen tenkte Oslo kommunes skogeiendom. Gjermund tenkte stort. Nå har det blitt stort. Uten Gjermunds rolle i det hele ville det neppe vært mulig.

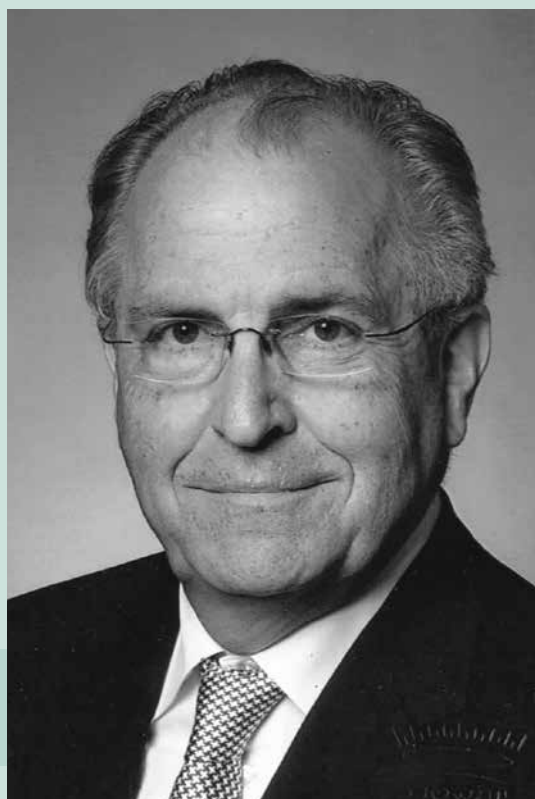
Gratulerer så mye med dagen, og stor takk for et særdeles konstruktivt samarbeid og din evne til å motivere for ny kunnskap.

Hilsen fra Oslo kommuneskoger
Knut Johansson

HILSEN NR. 10

fra Ragnar Vik, pensjonert lagdommer,
æresmedlem og tidligere leder av Norges Naturvernforbund,
og sentral i arbeidet for varig vern av Femundsvassdraget

Gjermund Andersen 70 år

Arbeidet med å verne naturen er en møysommelig og ofte utakknemlig oppgave. Vårt økonomiske system, der tidsubegrenset vekst er det definerende mål og suksesskriterium, gjør at naturvern befinner seg i permanent motstrid med megatrendene i samfunnsutviklingen. I tillegg er evnen og viljen til å ta inn over seg det vitenskapen forteller oss om naturmiljøets livsviktige betydning begrenset og ujevnt fordelt. Sviktende kunnskap og historieløshet gjør ikke bildet lysere. Vi ser stadig at det som i utgangspunktet var en seier ikke avholder verken myndigheter eller næringsutøvere fra å forsyne seg av det som er oppnådd gjennom naturverners innsats.

Gjermund Andersen har gjennom en mannsalder demonstrert hva som kreves for å vinne frem i kampen for å verne levende og vakker natur. Med skognaturen som hovedsatsingsområde og hjemstavn i Naturvernforbundet har han spilt på et bredt register. Stikkord er kjærlighet til naturen og det enkle friluftslivet; en sterk vilje og en like sterk utholdenhet sammen med en kontinuerlig utbygging av et solid naturfaglig grunnlag for arbeidet.

Gjermund har hatt mot og styrke til å ta debattene og stå i striden i alle disse årene. Han har vært bevisst på betydningen av

å mobilisere frivillig innsats, bygge nettverk og vise kreativitet i valg av aksjons- og innsatsformer. Gjennom saksorientert arbeid, bokutgivelser og foreningstiltak har han vært en nøkkelperson i strevet for å skjerpe den kollektive hukommelsen som er så avgjørende for å sikre en langsiktig tilnærming til naturvernsaken.

HILSEN NR. 11

fra Tor Bjarne Christensen,
mangeårig journalist i Natur og Miljø

Inn i skogen med Gjermund

– Nei, nå får vi komme oss bort fra veien, sa Gjermund Andersen, og så gjorde han noe folk flest ikke gjør. Han spente på seg skiene, skrevet over brøytekanten og forsvant inn i skogen. Ingen tegn til sti, vei eller løype – bare et urørt snøteppe som glitret mellom gamle stammer.

En fin vinterdag i 2012 dro jeg på tur med Gjermund Andersen opp en ås i Sigdal i Buskerud. Det var ikke første gang vi var på skogtur, og i årene som fulgte skulle det bli mange flere, særlig til hogstfelt som sto igjen etter noen av de mest verdifulle gammelskogene våre.

Men denne dagen sto skogen der, stille, og den virket nesten evig, som om det ikke fantes noe slikt som hogstmaskiner og plantasjeskog. Gjermund tråkket seg fram på stødige fjellski, og jeg kunne ikke gjøre annet enn å følge på. Snart vasset vi oppover en åsside i dyp snø, på kryss og tvers mellom stammer og knauser. Vi gikk der trærne tillot det, og stien ble til mens vi gikk. Av og til ramlet vi, tråkket gjennom der snøen var dyp, men for det meste gled vi fram i gammel skog med grov bark og raggete lav.

Det var som hentet fra et av eventyrene til Asbjørnsen og Moe. På en måte var vi fremme allerede da vi forlot veien. Men

vi skulle til topps for å skue ut over Norges største skogreservat, Trillemarka, som Gjermund pent må finne seg i å ta sin del av æren for. Sammen med en gruppe naturvernere som han kalte «geriljaen», var han med og la grunnlaget for at nesten 150 kvadratkilometer skog ble vernet i 2008. Det er en av de største seirene i norsk miljøvernhistorie.

I 2012 feiret Gjermund 25 år som leder for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, og kampen for skogen hadde preget hans arbeid fram til da. Det ble ikke mindre i årene som fulgte. Som journalist i Natur & miljø har jeg samarbeidet med ham om en lang rekke artikler. Vi har vært på reportasjeturer til hogster i Gampedalen, Rollagsfjell, Øvre Åbjøra, Sørkedalen og Follsjaområdet. Vi har laget lister over hogster i gammelskog og dokumentert hvordan skognæringen bryter sin egen sertifisering. Vi har sett på tømmerlunner med gammelskog, telt årringer i stubber etter eldgamle kjemper og tatt bilder av granplanter som vokser opp i restene etter fantastiske furuskoger.

– Skogbruket fortsetter å hogge ut de gamle skogene, og det har vært avdekket betydelig hogst i deres egne miljøregistrerte områder. Kampen for de siste gjenværende unike skogene og villmarkene er oppgaven vår. Klarer vi ikke den, er det en fallitterklæring. Da vil flere hundre sko-

garter forsvinne fra norsk natur, sa Gjermund i 2012.

Det er dessverre like aktuelt i dag. Få, om noen, har gjort en større innsats for å vise hvordan de siste naturskogene faller for en skognæring som ikke viser interesse for å ta vare på naturarven vår. Det har vært en tung oppgave å sette saken på dagsordenen, men de siste årene har arbeidet båret frukter, takket være den utrettelige innsatsen til Gjermund og flere andre skogforkjempere.

Gratulerer så mye med dagen, Gjermund! Jeg har satt svært stor pris på samarbeidet og turene, og jeg håper vi kan stå sammen i kampen for de norske skogene i mange år videre. Vi satt lenge den dagen og så inn i bålet du hadde tent. Du hadde som vanlig med deg den svartbrente kaffekjelen og serverte nydelig kokekaffe. En bedre ramme for et intervju kan ikke tenkes!

I skinnet fra ettermiddagssolen lå snøen som frosne dønninger over tuer, steiner og liggende stammer. Vi tok på skiene og seilte nedover, over myrer, gjennom lommer av gammel krokete skog, ned små skrenter.

Altfor raskt kom vi ned til veien – og snipp snapp snute, så var eventyret ute. Men både du og jeg vet, Gjermund, at det fortsatt lever der inne, på den andre siden

av brøytekannten, der snøen ligger ubrutt.

Tor Bjarne Christensen
Journalist, Natur & miljø

Denne teksten er en bearbeidet versjon av mitt intervju med Gjermund Andersen, Skoggangsmann i eventyrskog, fra Natur & miljø 2-2012

HILSEN NR. 12

**fra Håkon Eide Gundersen, tidligere daglig leder av NOA,
nå fagrådgiver i NOA på arealforvaltning, Marka og skog**

Visjonen om økologiske korridorer

Hvordan ta vare på naturen? Hvordan sikre økosystemene og samspillet mellom alle artene som naturlig hører hjemme der, i et samfunn der forbruket av natur tilsynelatende er uten ende? Hvordan sikre naturarven for opplevelse, livskvalitet og rekreasjon for oss selv og fremtidige generasjoner?

Det er lett å se for seg at slike spørsmål er en utømmelig inspirasjonskilde og drivkraft for Gjermund Andersen.

Hele Gjermunds arbeidsliv bærer stempelet av et ustoppelig naturvern-engasjement; fra tidlige verneplaner for skog på 1980-tallet, etableringen av Siste Sjanse-miljøet på 1990-tallet, årelang verne-kamp for små og store skogreservater og kartlegging av Oslomarkas siste eventyr-skoger og naturskoger – bare for å nevne noe!

Bakenfor ligger trolig også enhver naturvernens bitre erkjennelse: For ethvert stykke natur kan det hevdes et annet samfunnsnyttig formål som er viktigere enn å la naturen få være i fred. Veier, kraftlinjer, mineralutvinning, fornybar kraft, forsvarsinteresser, skogsdrift ... - naturen er aldri helt trygg. Naturverneren bør feire sine seire, absolutt!, men kan sjelden tillate seg å hvile. Naturverneren jakter nye meto-

der og virkemidler for å verne naturen på mest mulig varig vis.

Hvordan verne de verdifulle naturskogene?

Særlig har vern av de norske skogene ligget Gjermunds hjerte nær. Men handlingsrommet for vern har vært lite, og motkreftene mange.

De siste 25 årene vært ivaretagelse av biomangfoldet i norske skoger vært strengt basert på tre virkemidler:

1. Statlig vern av (større) skogområder, oftest som naturreservater. Vernet skal være frivillig, og aller helst foreslått av grunneieren selv. Innføringen av ordningen med frivillig skogvern har dempet konfliktnivået, men bare 4,2 % av den produktive skogen er vernet.
2. Bevaring av livsmiljøer som nøkkelbiotoper. Nøkkelbiotopene er små, i gjennomsnitt drøyt 15 mål (dekar) og velges ut blant livsmiljøer registrert med metodikken «Miljøregistrering i Skog» (MiS). Hvilke og hvor mange livsmiljøer som settes til side som nøkkelbiotoper, er opp til skognæringen selv. På landsbasis utgjør nøkkelbiotopene rundt 2 % av den produktive skogen.
3. Generelle miljøhensyn. I resten av skogen – om lag 95 % - kan det drives skogbruk basert på prinsippet «frihet under ansvar». Skogeier bestemmer tidspunkt og omfang av hogst, innen-

for minstekrav til miljøhensyn fastsatt i skogbruksloven og skogsertifisering. Slike minstekrav er blant annet hensyn til rovfugltreir, kantsoner til myrer, vann og vassdrag og gjensetting av livsløpstrær.

Bevaring av biomangfoldet i norske skoger er med dette i det store og hele overlatt til skognæringen og skogeierne. De avgjør hvilke områder som foreslås for vern, hvilke nøkkelbiotoper som skal spares for hogst og hvilke hensyn som skal tas i skogsdriften.

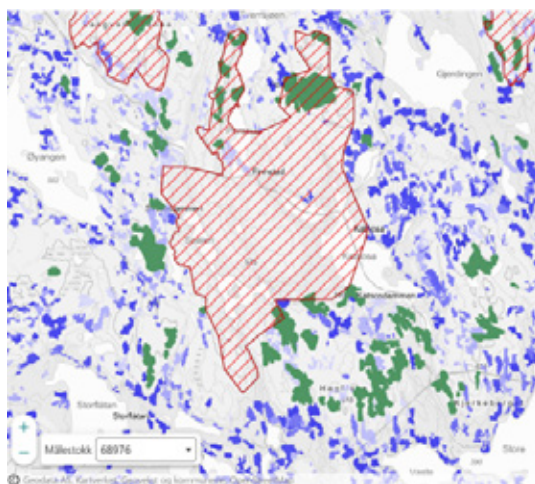
Konsekvensen er at vernet av skog i liten grad er representativt; det er vernet mye høytliggende, lite produktiv skog, mens høyproduktiv skog i lavlandet Østafjells er sterkt underrepresentert.

Verre er det at de siste naturskogsområdene – med dokumentert verneverdi – stadig blir hogd, fordi skogbruksloven og sertifiseringsordningen ikke er til hinder for hogst av naturskog utenfor verneområdene.

Gjermund har over årene opplevd – og opplever stadig – at skog med store verneverdier går tapt gjennom flatehogst. Naturservatet Spålen-Katnosa i Nordmarka var fra NOAs side foreslått å være betydelig større, i stedet er områdene sør og øst for Katnosa blitt hogget i filler (se figur 1).

Øskjevallsbrenna på Krokskogen var registrert som eventyrskog av høyeste verdi. Nå finnes bare rester igjen, som nøkkelbiotoper og kantsoner langs tjern og myr. For ikke å snakke om skogene i Follsja-området i Telemark, og et utall andre verdifulle skogområder hvor hensynet til naturverdiene neglisjeres av skogbruket.

Hva gjør man så, når systemet er rigget for hogst, og ikke vern av de siste naturskogene?

Figur 1: Spålen-Katnosa naturreservat i midten av kartet, markert med rød skravur. Grønne figurer er naturtyper i skog (DN-Håndbok 13). Blå figurer er historiske hogster i perioden 1985-2025, utledet fra satelittfoto, der blåfargen er glidende fra lysest (1985) til mørkest blå (2025). Kilde: Naturbase.

Når vern ikke lenger er nok

Oslomarka har over mange tiår vært en særlig prioritert sak for NOA og for Gjer-

mund selv. Gjermund innhentet statistikk fra Landskogstakseringen som viste at Osloområdet er blant de hardeste drevne skogområdene i Norge, med et omfang av flatehogst som bare etterlater seg små, oppstykkede rester av naturskog (naturskog = skog etablert før 1940 som ikke er flatehogd). De gjenværende naturskogene blir stadig mindre «øyer» i et fragmentert skoglandskap preget av flatehogst og plantet, ensaldret skog.

Der noen ser problemer, ser andre løsninger og muligheter. Naturverneren må riste av seg nederlag og jobbe ufortrødent videre. Dette er utvilsomt en av Gjermunds største styrker. Gjermunds instinkt ved motgang og motstand er tilsynelatende å se etter en vei forbi, eller like gjerne tvers gjennom; ikke gi seg uten kamp, bygge argumentasjon, dokumentasjon og allianser.

Kanskje derfor kom et nytt element for fullt inn i NOAs skog- og markarbeid: restaurering og landskapsøkologi. Sprunget ut av en erkjennelse av at skognæringens forbruk av naturskog har blitt så omfattende at vern av naturskogsrestene ikke lenger er nok. Det må sikres en landskapsøkologisk sammenheng mellom verneområder og andre kjerner med store naturverdier, slik at alle de naturlige hjemmehørende skog-artene kan klare seg på lang sikt.

I 2015 kom et entusiastisk Miljøpartiet De Grønne med rekordstor oppslutning inn i det rødgrønne byrådssamarbeidet i Oslo. Klima- og naturengasjementet var stort, og de satte sitt preg på byrådsplattformen med mål som å «lage en strategi for å reetablere større sammenhengende villmarkspregede områder og intakte økosystemer i Osloområdet» og å «gi et større område i Lillomarka bedre vern, og verne gjenværende gammel-skoger i Oslos del av marka».

Byrådets ambisjoner for markanaturen sammenfalt med NOAs arbeid med de omfattende og godt dokumenterte verneforslagene **Lillomarka landskapsvernområde** (2015) og **Nordmarka-Krokstogen landskapsvernområde** (2016). Begge verneforslagene basert på en «NOA-modell» der eksisterende og nye naturreservater (naturmangfoldloven § 37) og friluftslivsområder (markaloven § 11) rammes inn av et overliggende landskapsvernområde (naturmangfoldloven § 36). Innenfor landskapsvernområdet skal skogsdriften utenfor reservatene og friluftslivsområdene baseres på plukkhogst / fleraldersskogbruk. Tidligere flatehogde skoger skal konverteres og restaureres til mer naturlig varierte skoger, til beste for natur, karbonlagring og naturopplevelser/friluftsliv.

Gjermund sørget for at NOAs verneforslag ble kjent ikke bare i Oslo-politikken, men også i media. I et stort Aftenposten-opp-

slag om behovet for vern, restaurering og «korridorer» i Marka kan vi lese at «Gjermund Andersen er ikke lenger fornøyd med å verne naturskog. (...) Nå ønsker Andersen at Markas reservater skal bindes sammen med korridorer av mer ordinær skog.» Gjermund forklarer behovet og formålet med korridorer til Aftenposten:

– Da vil vi sikre de sjeldne artene, og gjøre at de kan spre seg. Det er så lite artsrik gammelskog igjen at det ikke holder å verne. Vi må også restaurere skog. Det betyr at vi lar “vanlig” skog, inntil og mellom reservatene, få utvikle seg fritt eller hjelpe dem til raskere å bli mer naturlike. På lang sikt vil også den bli artsrike gammelskoger, sier Andersen. (Aftenposten 21.10.2018, «Oslomarka drives hardest i landet».)

Et nytt momentum kom da det rødgrønne Oslo-byrådet fikk fornyet tillit ved 2019-valget og hevet sine ambisjoner for Markanaturen ytterligere. Byrådet slo fast i sin nye samarbeidsplattform at «Oslomarka skal være et pionerområde for restaurering til villere natur, der myr restaureres og skogsdriften legges om for å få tilbake variert, artsrik og fleraldret skog» og at byrådet vil «verne viktige korridorer for biologisk mangfold i Nordmarka, og bruke handlingsrommet i markaforskriften til å prioritere friluftsliv og natur foran skogsdrift».

I 2017 hadde NOA startet de to Mar-

ka-prosjektene «Redd gammelskogen», der målet var å kartlegge arts mangfold i de siste naturskogene, og «Sammenhengende villmark», der målet var å lage forslag til et landskapsøkologisk nettverk, hvor viktige gjenværende områder med naturskog i Nordmarka bindes sammen, gjennom bevaring og restaurering. Prosjektene ble ferdigstilt i 2020.

Gjermund ivret for å presentere resultatene fra arbeidet for presse og politikere, og det ble lagt ned en stor innsats fra flere for å lage etapperapporter for «Sammenhengende villmark» og Gjermunds siste baby «Samlet plan for vern og restaurering i de nordre delene av Oslomarka».

Dette var under covid-pandemien i 2020 og da det ble lettelser i restriksjonene for fysiske møter, så Gjermund åpningen han ønsket. Det ble sendt invitasjoner til Oslo-partiene, presse og markaorganisasjoner til seminar i Trollvannstua november 2020, men smitten tok seg opp igjen utover høsten. Uken før seminaret ble covid-tiltakene i Oslo kommune igjen strammet inn, med begrensninger på fysiske møter og avstandskrav. Seminaret kunne likevel gjennomføres med adkomstkontroll og faste plasser, munnbind i smale partier og rikelig med håndsprit.

Omtrent samtidig fremmet Oslo-byrådet forslag til planprogram for revisjon av

kommuneplanens arealdel. Arealplanen er kommunens viktigste verktøy for å styre bruken av arealene, og planprogrammet fastsetter rammene for hva som skal utredes og vektlegges i arbeidet med revisjon av arealplanen. I høringsforslaget skrev byrådet: *Kommunen skal i revisjonen også vurdere grep som sikrer viktige naturverdier og biologisk mangfold i Marka.*

Dette var etter NOA og Gjermunds syn ikke tilstrekkelig og i NOAs uttalelse ba vi om at arbeidet med kommuneplanen må: «Kartfeste en grøntstruktur/et landskaps-økologisk nettverk i Oslos del av Marka». Byrådet la så frem et nytt forslag til planprogram i september 2021, som senere ble fastsatt av bystyret 15.12.2021, hvor vi kan lese: *Kommunen skal i revisjonen vurdere grep som sikrer viktige naturverdier og biologisk mangfold i Marka.*

Kommunen skal i planarbeidet også vurdere muligheten for å sikre viktige økologiske korridorer i Nordmarka.

Med dette hadde Plan- og bygningsetaten fått en konkret bestilling til arbeidet med arealplanen – og dette ble fulgt opp i samarbeid med Bymiljøetaten.

Blant annet fikk Stiftelsen Biofokus i oppdrag av Oslo kommune «å gi en faglig basert anbefaling av hvilke områder med særlig viktige biologiske verdier samt viktige økologiske korridorer i Marka som kommuneplanen bør bidra til å sikre bed-

re». Arbeidet oppsummeres i Biofokus rapport 2022–115.

I juni 2023 ble forslag til ny kommuneplanens arealdel lagt ut på høring, med frist på bitte lille julaften. Her ble det foreslått å bruke hensynssoner for naturmiljø (plan- og bygningsloven § 11-8) i arealplanen for å sikre viktige økologiske korridorer i Marka. En ny omdreining kom da det rødgrønne byrådet måtte fratre og ble avløst av et blågrønt Høyre/Venstre-byråd ved kommunevalget september 2023.

NOA hadde allerede kontaktet NRK om arealplanens korridor-forslag og en flott artikkel med tittelen «Drømmen om eventyrskogen», ble noe tilfeldig publisert i det det nye byrådet hadde sine forhandlinger om samarbeidsplattform. Gledelig nok fastslo det nye byrådets Hammersborg-erklæring at byrådet vil «arbeide for økologiske korridorer i Marka».

Skognæringen hadde også fått med seg korridor-forslaget og anså åpenbart forslaget som en ny trussel. Bruk av hensynssoner for potensielt å legge restriksjoner på skogsdrift ville være et nytt virkemiddel for bevaring av skogens økologiske funksjoner, og helt ute av skognæringens kontroll. Oslo kommunes forslag ble angrepet både for å være uten juridisk hjemmel, og for å være dårlig faglig forankret. Løvenskiold-Vækerø varslet i sin hørings-

uttalelse søksmål mot Oslo kommune i størrelsesorden 150-200 mill. kr dersom korridorene skulle bli vedtatt. Løvenskiold-Vækerø og andre sentrale aktører fra de nasjonale skogorganisasjonene hadde senere, og gjennom hele 2024, gjentatte møter med Oslos byråd for byutvikling for å få byrådet til å legge vekk planene om økologiske korridorer.

Ikke bare skognæringen reagerte. Landbruks- og matdepartementet meddelte i oppdragsbrev til NIBIO i november 2023 at det synes «å herske en viss faglig usikkerhet omkring de økologiske effektene for biologisk mangfold» av økologiske korridorer og ba NIBIO om «en kort oppsummering av den faglige dokumentasjonen på betydningen av «økologiske korridorer» som bevaringstiltak for biologisk mangfold generelt og truede arter spesielt. Oversikten er ikke tenkt å være uttømmende, men skal gi en faglig balansert gjennomgang av dagens status».

Istedenfor en balansert oppsummering, snevret NIBIOs leveranse inn oppdraget til å «gi en kort oversikt og oppsummering av den faglige kritikken av økologiske korridorer som bevaringstiltak for biologisk mangfold». NIBIOs rapport kom svært beleilig for skognæringen, en måned før høringsfristen for arealplanforslaget, og ble aktivt brukt for å diskreditere forslaget om økologiske korridorer i Marka. Gjermund

rykket ut og debatterte rapporten og NIBIOs rolle aktivt i Nationen.

Gjermund inspiserer ikke-vernet naturskog i Nordmarka.

Kommer korridorene?

Gjennom de siste årene har Gjermund gått opp mulige korridorer mellom naturreservater og andre kjerner av natur-

skog i Romeriksåsene, Lillomarka, Nordmarka og Krokskogen. NOAs ambisjon er et landskapsøkologisk nettverk som ikke bare omfatter Oslo kommune, men hele Marka. Dette skal oppsummeres i en Samlet Plan for Marka, bestående av eksisterende og nye naturreservater, sammenbindende korridorer og enkelte større landskapsvernområder.

gen av langsiktig naturvernarbeid, der man utfordrer fastlåste rammer, bygger opp ny kunnskap og påvirker politiske beslutninger med faktabasert argumentasjon. Gjermunds bidrag kan ikke underspilles - hans driv, engasjement og seige utholdenhet står som et eksempel på hva som må til for å lykkes med og å holde ut naturvernarbeidet.

Men hva skjer i Oslo kommune?

Miljøpartiet De Grønne la i 2025 frem for bystyret et privat forslag om å gjøre Nordmarka til nasjonalpark. Forslaget ble nedstemt, men noe positivt kom likevel ut av det: Bystyret vedtok i september 2025 – kun mot 4 stemmer (FrP og Uavh.) – å be byrådet «jobbe videre for å få på plass hensynssoner for naturmiljø (økologiske korridorer)».

Det er altså etablert en bred tverrpolitisk enighet i Oslo om viktigheten av å sikre sammenhengende leveområder og spredningskorridorer for naturskogsartene i Marka.

Det forventes andregangs høring av arealplanen i løpet av 2026. Men kommer byrådet i havn med arealplanen i denne perioden – med vedtak om økologiske korridorer før kommunevalget 2027? Kan visjonen bli til virkelighet?

Uansett utfall illustrerer saken betydnin-

HILSEN NR. 13

fra Vilde Skålnes Haugsnes,
ny daglig leder i NOA

Kjære Gjermund,

Det har vært en ære å bli kjent med deg. Du er en utrolig kunnskapsrik person som tar deg tid til å lære bort det du kan, det er en svært verdifull egenskap. Gjennom ditt arbeid inspirerer du andre til å kjempe for skogen og alle dens verdier. Du er ikke bare ute for å kritisere, men har også bidratt med løsninger for å bøte på problemet rundt f. eks. hogst. Det er motiverende og gir håp for fremtidige løsninger.

Jeg ser frem til mange år med videre samarbeid for vern av den verdifulle naturen vår.

Gratulerer med 70 årsdagen!

Skoglig hilsen, Vilde

HILSEN NR. 14

fra Ingunn Lund-Vang, mangeårig redaktør
av NOAs tidsskrift Grevlingen

Gratulerer så mye med 70-årsdagen!

Allerede i 1970, som 14-åring, aksjonerte du mot veiutbygging i Nordmarka – ved å rykke opp merkepåler. Siden den gang har du gjennom årene lagt ned et utrettelig og stort arbeid for skogen og Marka, til glede for generasjoner fremover.

Magasinet Grevlingen har vært viktig i formidlingen av saker ut til NOAs medlemmer, samarbeidspartnere, politikere og øvrige medier. I Grevlingen har du i alle år vært en viktig bidragsyter og – ikke minst – en stor faglig og entusiastisk kunnskapskilde å øse av. Det har alltid vært viktig for deg at Grevlingen skal fortelle om og synliggjøre det viktige arbeidet til lokallagene våre – interessante historier, nyheter, og ikke minst små og store naturvernkamper. Grevlingen har vært med på å bygge opp identiteten til NOA og fellesskapet rundt arbeidet.

Du har lært oss at samhold, hardt arbeid og utholdenhet kan flytte fjell. Utfordringer som har virket uoverkommelige, kan overvinnes. Kampene for skogen og Marka har vært mange og lange – noen har vart i årevis – og nye utfordringer har oppstått med jevne mellomrom. Du har ledet og loset NOA stødig gjennom dette – fra klassisk naturvern til moderne miljøproblemer som har krevd forskjellige nye redskaper og løsninger. Mange av

kampene har endt i viktige seire.

En litt spesiell kamp jeg vil nevne er kampen for innsyn. I 2010 mottok NOA Norsk Presseforbunds åpenhetspris. I begrunnelsen heter det blant annet at «Retten til innsyn er en av de mest grunnleggende verdier i et demokrati.» Deretter: «Årets Flaviusvinner risikerte sin eksistens ved å ta opp kampen når godseier Carl Otto Løvenskiold nektet å gi ut opplysninger om sine gamle naturskoger.» Denne kampen førte NOA alene. Det nyttet ikke med hold i verken Miljøklagenemnda, eller i Lagmannsretten. Saken gikk til Høyesterett, som ga NOA rett i kravet om å få innsyn i dokumenter om naturskoger tilhørende Løvenskiold.

I Høyesterett ble «miljøinformasjonslovens overordnede mål vektlagt, det å styrke den rett ethvert menneske har til å leve i et miljø som er forenlig med vedkommendes helse og velbefinnende, og at retten til miljøinformasjon er et viktig virkemiddel til å ivareta dette.» Presseforbundet la vekt på betydningen av rettspraksis for hvordan loven skal fortolkes og at NOA slik har bidratt til åpenhet og innsyn i det norske samfunn.»

Innsyn er av avgjørende betydning for det daglige arbeidet i NOA.

Det er ikke bare folk som bruker Marka

og skogen som har nytt godt av vernearbeidet ditt, men også dyre- og fuglelivet. Leveområdene til fugler og dyr i skogen forsvinner raskere enn noen gang, og uten vern av deres habitat, hvor skal de leve? Vern av skog er også vern av et stort mangfold av dyr og fugler, insekter, sopp og planter.

Engasjementet ditt for naturen har ingen noensinne tvilt på. Hvor mange ganger har vi ikke hørt fra deg: «Vi må aksjonere!», eller: «Vi gir oss ikke!». Og det mer interne slagordet i NOA: «Det går til helvete, og vi gir oss ikke!»

Som den kjente amerikanske antropologen Margaret Mead sa: *«Tvil aldri på at en liten gruppe omtenkssomme og engasjerte mennesker kan forandre verden. Faktisk er det det eneste som noensinne har gjort det.»* Dette har du bevist for oss gang på gang, at står vi sammen og drar i samme retning, blir det umulige mulig. Og ja, det hjelper også å fjerne «gi opp» fra ordboka.

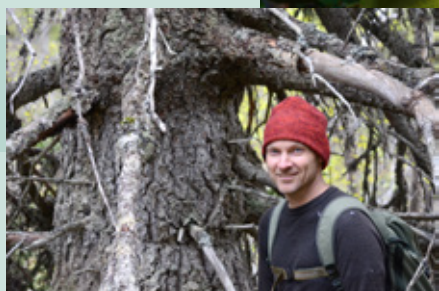
Vi i Grevlingen magasin vil takke deg for ditt mangeårige og utrettelige arbeid for skogen og Marka! Vi gleder oss allerede til fortsettelsen.

Grønn gratulasjonshilsen fra
Grevlingen
v/Ingunn Lund-Vang
redaktør

HILSEN NR. 15 – 18

fra Trillemarka-gjengen:
Øystein Engen, Harald Baardseth,
Tom Hellik Hofton, Dag Kjærnet

Kjære Gjermund!

Når vi tenker på alt du har oppnådd og gjort for naturvernet generelt og for Trillemarka og skogene rundt Oslo spesielt, er det en stor glede å gratulere deg med 70 årsdagen!

Vi vil særlig berømme deg for innsatsen med å få vernet Trillemarka, og for godt vennskap i tykt og tynt.

I 1987 ble du kjent med Øystein. Sammen produserte vi fargedigrammer til bruk ved et av dine mange foredrag og møter om skogvern rundt Oslotraktene. Slik ble kontakten skapt, og 9 år senere da Øystein flyttet til Sigdal ble samarbeidet gjenopptatt. På midten av 1990-tallet ble kontakten og vennskapet med Dag, Tom og etter hvert Harald etablert. Du ble fortalt om Trillemarka, reiste på turer dit og øynet nok sjansen til et stort naturreservat i kjølvannet av at Vassfaret for en stor del gikk tapt.

Sammen deler vi en genuin og ekte naturglede og kjærlighet til gammalskogen, en følelse av et fellesskap med hverandre og med den naturen vi er så glade i. En følelse som gir avmakt og tristhet når unik skognatur går tapt, men som også gir en eitrande sterk ståpåvilje til å forandre det som ikke er riktig. Noe du har gjort til gangs. «Det går til helvete, men vi gir oss

Gjermund på Nautsundkollen.
Hva kan vi verne her?

ikke!» er et av dine mantra, som du har lært oss.

»Angiveri og gerilja» tordnet varaordføren i Sigdal mot oss naturvernere. «Verne-spøkelset» ble også nevnt – det må være «Bygdedyrets» Nemesis... Gerilja-begrepet snudde vi og gjorde til vårt, og det ble etter hvert mange og lange gerilja-bålkvelder der kløktige ideer og store planer ble til i det flakkende lyset fra flammene. Og mens Trillemarka på rundt 15 km² etter hvert som geriljaen snek seg rundt i skogene «umerkelig» la på seg og ble til Trillemarka-Rollagsfjell på 205 km², ble det raskt klart at vi trengte en leder. Du ble, ikke ufortjent, av oss «undersatter» i en lystig nattetime ved bålet ute i gammalskogen oppnevnt til «general» (når laget blir ekstra lystig blir du «Generall»...). Du er ikke bare Generalen for oss i den

nære krets; du er en naturvernlegende for hele Østlandet og for hele Skog-Norge. Din iver og evne til å formidle komplekse saker med klarhet og overbevisning har gjort at vanlige folk forstår hvorfor vern og korrekt drevet skogbruk er viktig—og det er kanskje din største gave. Naturkjærligheten din koblet med en arbeidsevne som for oss er uforståelig stor, gjør deg til naturskogens fremste forkjemper.

Du klarte, på en unik måte, å være et bindeledd mellom det sentrale leddet i miljøbevegelsen og det regionale/lokale. Tilgjengelig for oss i Buskerud både til en drøft av fag og politisk strategi. Du bandt

naturvernforbundet sammen til en helhet og knyttet også bånd til Natur og Ungdom. I tillegg var du den som også var med å skape et sosialt fellesskap, gjerne rundt bålet i seine og tidlige timer. Uten dette sosiale fellesskapet, tuftet på vår kjærlighet til naturen, hadde vi lokale kanskje ikke holdt ut i over 10 år. All ære til deg!

Du har i årevis skrevet utallige avisartikler, deltatt på aksjoner og mengdevis møter, skrevet argumentsamlinger og sendt en stor mengde brev og uttalelser til offentlige etater og private organisasjoner – alltid skarpe, velformulerte, poengterte og saklige. Det var derfor med god grunn du ble

utnevnt til æresmedlem i Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 16. mars 2022. Som «evig» og uvurderlig leder for Naturvernforbundets skogutvalg og daglig leder/leder av NOA har du formet politikk. Du har kombinert ord med handling på en måte få klarer: Først gjør du deg kjent i terrenget, dernest skriver du om problemet, så løser du det.

Din utdannelse som skogtekniker og praktiske bakgrunn som tømmerhogger har tjent deg og Naturvernforbundet godt. Du kan faget. Du er en formidabel motstander for alle som vil svekke og ødelegge naturarven i vår felles skognatur. Av og til blir det konflikter med skogbrukssiden og myndigheter – det ligger i sakens natur. Vi husker du selv formulerte det slik på en tur i Trillemarka (sic.): «Immer wann Gjermund eine reise macht wirt es bråk und leven». Og da blir det gjerne oppslag i pressen. Og når mediene er på ballen så løper politikerne ofte etter.

Du har skrevet to grundige og viktige bøker om skog. «De siste eventyrskogene» kom i 2014, hvor du har beskrevet en lang rekke av skogperlene rundt Oslo. I 2021 kom «Nytt skogbruk» hvor du deler av dine dype skogkunnskaper for å bidra til å skape en ny skogbrukspraksis i Norge.

Vi er stolte av deg! Du har skrevet deg inn i naturvernhistorien, men like viktig: Du

har levd den -- på stier, i felt, på Finnerudseter i Nordmarka og i Trillemarka der du med kart, notatblokk, kamera, fjellstøvler og ski, pluss ukuelig energi, turglede og arbeidslyst har vist vei.

På 70-årsdagen din ønsker vi deg flere gode kamper (helst med seier i sikte!), mange flere turer der vi kan nyte det du har kjempet for, året rundt og ikke minst på vår etter hvert innbakte Marsjia Longua Trillemarki hver vårvinter, og minst like mye gleden av å se andre oppdage naturen som du har sikret for oss. Må du fortsette å skrive, lede og vise vei -- for naturvernbevegelsen trenger akkurat din visdom og handlekraft.

En liten formaning til slutt: Ikke fall ned så mye!

Med stor respekt og godt vennskap,
Øystein, Dag, Tom og Harald

Bedre kan man ikke ha det. Dag, Øystein og Gjermund.

HILSEN NR. 19

fra prosjektleder Siri Tollefsen

Kjære Gjermund!

I år er det åtte år siden du ansatte meg som prosjektleder i Naturvernforbundet i Oslo og Akershus. Det var med stor ærefrykt at jeg takket ja, da jeg ikke en gang var ferdig med utdanningen min. Jeg hadde heller ikke vært så mye i skogen på egenhånd. Du ga meg troen på at det er engasjement som virkelig teller, og at så lenge det er på plass, så kan det meste læres.

Siden den gang har jeg hatt gleden av å forsøke å holde følge med deg inn i de siste naturskogene, over hogstfelt og opp på luftige furukoller for lunsj og kaffebål.

Med ditt tydelige og ufravikelige standpunkt på at det haster å gjøre noe med skogforvaltningen i Norge kan jeg ikke tenke meg en bedre skogmentor. Skogbruk, lover, sertifiseringskrav, klagemuligheter, prosjektsøknader og hvordan en skriver gode referater er bare noen stikkord for hvor mye du har lært meg. Viktigst av alt er at du har gitt meg selvtillit, kunnskap og ferdigheter til å gå utenfor stien og utforske skogen på egenhånd.

Takk for alt du har vist og lært meg, og for at du ga meg en sjanse i 2018. Siden den gang har jeg blant annet fått oppleve urskogen i Pasvik og Gutulia og jobber i dag med skog i Naturvernforbundet på fulltid.

Gratulerer med den store dagen og takk for at du har viet store deler av livet ditt til å ta vare på skogen og revolusjonere skogforvaltningen i Norge. Seirene er få og det er langt mellom dem, men vi gir oss aldri!

Skoglig hilsen fra kollega Siri Tollefsen

HILSEN NR. 20

fra Jørgen Huse, æresmedlem av NOA
og trofast regnskapsfører

Hei Gjermund!

Gratulerer med 70 årsdagen!

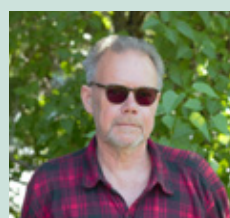
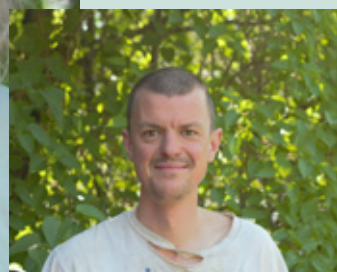
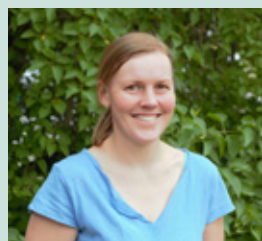
Jeg har jo kjent deg godt i rollen som daglig leder av NOA, helt siden du ble ansatt i daværende Østlandske Naturvernforening midt på 80-tallet. På den tiden var jeg på vei ut av styret i ØNV etter noen år som Natur og Ungdoms styrerepresentant. Men jeg fortsatte som frivillig og hjalp til med regnskap og lønn, slik at du kunne ha mer tid på det du har spisskompetanse på. Vi hadde et veldig godt samarbeid om dette!

Ønsker deg lykke til i tiden som pensjonist. Men kjenner jeg deg rett vil du aldri pensjonere deg fra arbeidet med skogvern og annet naturvernarbeid.

Hilsen
Jørgen

HILSEN NR. 21

er en samlehilsen fra NOA-kontoret

Hilsen til Gjermund 70 år, fra NOA-kontoret

Hvem skulle tro at du var 70? Ikke vi, som møter deg full av energi på vei inn i møterommet på Sandås, med papirer under armen og store mål i blikket. Eventyrskogen skal reddes, skogbruket må endres! For oss unge og halvgamle er det fantastisk å se at man kan gløde så sterkt for saken sin, også etter over 40 år i dens tjeneste, med både tap og seire. Skal man forstå dette, må man kanskje lytte til mottoet du har gjentatt så mange ganger: "Det er håpløst og vi gir oss ikke!" Gratulerer med 70 år fulle år Gjermund! Hilsen oss på NOA-kontoret.

Fra Erik

Gratulerer med 70 år Gjermund

Etter å ha gått mange år i marka og tippet opp mot Finnerudseter på utallige skiturer og vite det er hytta til en av de som prøver å ta vare på marka for oss alle. Det ga en trygghet at de satt inne i indrefilen av det vakreste vi har i marka. For da skjønte man at de som jobbet med å ta vare på marka syns de samme områdene som meg var de vakreste og skjønte hva mange av oss markatravere verdsatte med marka. Og det ble bekreftet når jeg startet å bli kjent med deg og startet å jobbe med NOA. Da kom forståelsen at marka-arbeidet var en brikke for å vise hvordan man ønsket at forvaltningen av naturen skulle være, og ikke bare skogområdet i vår bakgård man var glad i. Det har vært viktig del for at jeg fortsatt er i NOA, man får en følelse at man er med å prøve å få til en endring i hvordan vi tar vare på alle skogene våre. Hadde man bare fokusert på sitt lille område som er viktig, hadde det gitt færre

perspektiver og mindre nytte verdi i det store bildet. Så jeg vil takke deg for å vise hvordan man kan fokusere på et område, men ha et større perspektiv på hva man driver med. Det har gitt en driv som jeg ikke hadde hatt ellers. Selv om du blir 70 og pensjonerer deg, vet jeg at vi har mange gode år fremover med aktivt naturvernarbeid og det gleder meg. Så er det mye mer å skrive, men det får vi ta over en bakkaffe en gang :)

Hilsen Erik

Fra Maria

Kjære Gjermund!

Da jeg begynte i NOA, feiret vi også år. 100 år, for NOA, - og du snakket om en Markaport. Et hus på Sognsvann som stod og ventet på at NOA skulle flytte inn. At Oslo kommune skulle leie bort det huset akkurat til NOA, var ikke spikket i stein. Men du var overbevist, og du overbeviste oss alle i at det var mulig. Slik ble det: markaporten - et samlingspunkt for natur, naturvern og naturkunnskap. På den måten har du jobbet, du har engasjert og spredt tro på at endring er mulig. Gratulerer med dagen!

Hilsen Maria

Fra Ingar

Kjære Gjermund,

etter å ha truffet deg på 90-tallet har du vært en inspirator for vern av marka og generelt naturvern. Etter 6-7 turer til Finnerudsetra skjønte jeg at skog ikke bare er skog, det er naturskog, plantasjeskog og noe midt i mellom. Takk for samarbeidet og jeg gratulerer med 70-årsdagen og gleder meg til å se „Samlet plan for marka“.

Hilsen Ingar

Mennesker er som trær. Vi er fulle av årringer. Vi er ikke bare den vi akkurat nå «er». Vi er også alle dem vi har «vært». Tor Åge Bringsværd

